

ด-๗๒๑ ๒๑๔

ร่างฯ คณะอนุกรรมการยกร่างฯ เสนอที่ประชุม กรธ. วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้การดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ และการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญหรือตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ร่าง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
พ.ศ.

.....
.....
.....

.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ
ศาลรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัด
สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๔ ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้บทบัญญัติบางประการที่มีผลเป็นการจำกัด
สิทธิและเสรีภาพของบุคคลในชีวิตและร่างกาย และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เพื่อคุ้มครอง
สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น และเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจาก
วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

- (๑) พระราชบัญญัติเครื่องแบบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒
- (๒) พระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่

กรณี

“ตุลาการ” หมายความว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการประจำคดี” หมายความว่า ตุลาการซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าของสำนวนเป็นรายคดี

“คดี” หมายความว่า กระบวนพิจารณานับตั้งแต่เสนอคำร้องหรือหนังสือต่อศาล เพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัย

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องที่ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องหรือผู้ถูกร้อง และให้รวมถึงผู้มีสิทธิกระทำการแทนด้วย

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเสนอโดยคำร้องหรือโดยหนังสือ

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามคำร้องหรือตามหนังสือ

“ผู้เกี่ยวข้อง” หมายความว่า หน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี

“กระบวนพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกี่ยวกับคดีซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาล ไม่ว่าจะการนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาลกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้องและเอกสารอื่น ๆ การพิจารณาคดี และการลงมติ ตลอดจนการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

“การพิจารณาคดี” หมายความว่า การไต่สวนหรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย

“การนั่งพิจารณา” หมายความว่า การที่ศาลออกนั่งเกี่ยวกับการพิจารณาคดี เช่น ทำการไต่สวน

(กรธ. พิจารณาร่างมาตรา ๒๕ แล้ว มีข้อสังเกตว่า อาจต้องมีคำนิยามคำว่า “การนั่งพิจารณา”)

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หน่วยงานอิสระของรัฐ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครอง

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๕ ในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มิได้กำหนดไว้เป็นประการอื่น การใดที่กำหนดให้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลใดเป็นการเฉพาะ ถ้าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลนั้น ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ให้ถือว่าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แล้ว และในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้ประกาศหรือเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ให้ถือว่าการประกาศหรือเผยแพร่

ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือระบบหรือวิธีการอื่นใดที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ โดยสะดวก เป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้ว

ในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้ศาลหรือเลขาธิการ มีอำนาจกำหนดหรือมีคำสั่งเรื่องใด ถ้ามิได้กำหนดวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ ให้ศาลหรือเลขาธิการ กำหนดโดยทำเป็นประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่ง แล้วแต่กรณี และถ้าประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่งนั้น ใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไป ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและให้ดำเนินการประกาศตามวรรคหนึ่งด้วย ทั้งนี้ ถ้าประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่งใดมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานไว้ ศาลหรือเลขาธิการ ต้องกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนด้วย

ให้สำนักงานมีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับคำวินิจฉัยเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึง ข้อมูลดังกล่าวทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้ (นำมาจากร่าง กต. แต่มีการกำหนดไว้ในมาตรา ๗๐ แล้วว่า คำวินิจฉัยของศาล และความเห็นของตุลาการศาลทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา)

มาตรา ๖ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกข้อกำหนด ระเบียบ และประกาศ เพื่อให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

การออกข้อกำหนด ระเบียบ หรือประกาศ ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามมติของ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

นอกจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบพิจารณา ในศาลให้เป็นไปตามข้อกำหนดตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่ไม่มีข้อกำหนดดังกล่าวให้นำบทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (นำมาจาก พรบ. วิอาญา นักการเมือง แต่กรธ. มีข้อสังเกตว่า ไม่เอาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ได้ใหม่ เพราะ ไม่ใช่เรื่องของการต่อสู้คดีที่ต้องอาศัยเทคนิคการดำเนินการในศาล ทำให้เกิดการบิดเบือนจนกระทบ ต่อคำวินิจฉัยที่จะใช้เป็นหลักของบ้านเมืองได้ ถ้าจำเป็นจริง ๆ ไม่อยากเขียนก็ควรนำวิธีของศาล ปกครองมาใช้ ซึ่งน่าจะใกล้เคียงกว่า อนุยกบ้างฯ จึงได้ยกร่างวรรคท้ายเสนอมานี้เป็นอีกแบบหนึ่ง))

วิธีพิจารณาใดซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้นำวิธีพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองมาใช้โดย อนุโลมบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้ และไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

หมวด ๒
องค์ประกอบของศาล

มาตรา ๘ ศาลประกอบด้วยตุลาการจำนวนเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสามคน

(๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนสองคน

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันรัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนสองคน

ในกรณีไม่อาจเลือกผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาตาม (๑) ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะเลือกบุคคลจากผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีก็ได้ (กรร. มีข้อสังเกตว่า น่าจะเขียนให้ชัดว่าถ้าไม่มีผู้สมัคร หรือมีผู้สมัครแต่ได้รับเลือกไม่ถึงจำนวน จึงค่อยใช้วรรคนี้)

ในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คณะกรรมการสรรหาจะประกาศลดระยะเวลาตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองลงก็ได้ แต่จะลดลงเหลือน้อยกว่าสองปีมิได้

การนับระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสาม ให้นับถึงวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา แล้วแต่กรณี

มาตรา ๙ นอกจากคุณสมบัติตามมาตรา ๘ แล้ว ตุลาการต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีแต่ไม่ถึงหกสิบแปดปีในวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา

(๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(๔) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

(๕) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๑๐ ตุลาการต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นหรือเคยเป็นตุลาการหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด (อนุญกร่างฯ มีข้อสังเกตว่า หากแยกเป็นสองกรณีจะชัดเจนและไม่มีปัญหาการตีความกฎหมายหรือไม่ เพราะกรณีนี้ น่าจะหมายถึง (๑) เคยเป็นตุลาการ และ (๒) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ทั้งนี้ การใช้ถ้อยคำว่า เป็นตุลาการ จะเกิดปัญหาว่า ทุกครั้งที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการก็จะขาดคุณสมบัติการเป็นตุลาการทันทีด้วยเหมือนกัน)

(๒) ดิตยาเสพติดให้โทษ

(๓) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

(๔) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนใด ๆ

(๕) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(๖) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่

(๗) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๘) อยู่ในระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

(๙) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

(๑๐) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๑๑) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๑๒) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้าของมือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน

(๑๓) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง

(๑๔) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๑๕) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลวินิจัยว่ามี การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย

(๑๖) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้ผิดกรณีร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

(๑๗) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๑๘) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา

(๑๙) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา

(๒๐) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒๑) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ

(๒๒) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๒๓) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ

(๒๔) มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

(อนุญกร่างฯ มีข้อสังเกตว่า (๙) (๑๑) (๑๕) มีการใช้ถ้อยคำ “ศาล” ซึ่งมีการเขียนคำนิยามไว้ จะมีปัญหาในการตีความหรือไม่)

มาตรา ๑๑ เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการตามมาตรา ๘ (๓) (๔) หรือ (๕) ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหา ซึ่งประกอบด้วย

(๑) ประธานศาลฎีกา เป็นประธานกรรมการ

(๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เป็นกรรมการ

(๓) ประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นกรรมการ

(๔) บุคคลซึ่งองค์กรอิสระแต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๘ และมาตรา ๙ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐ และไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ในศาลหรือองค์กรอิสระองค์กรละหนึ่งคน เป็นกรรมการ

ให้เลขธิการวุฒิสภาเป็นเลขานุการของคณะกรรมการสรรหา และให้สำนักงานเลขธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการสรรหา

ในการดำเนินการแต่งตั้งบุคคลตาม (๔) ให้องค์กรอิสระดำเนินการเสนอชื่อบุคคลซึ่งองค์กรนั้นแต่งตั้งเป็นกรรมการสรรหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากเลขธิการวุฒิสภา โดยให้คัดเลือกจากบุคคลซึ่งมีความเป็นกลาง ซื่อสัตย์สุจริต และมีความเข้าใจในภารกิจของศาล ผู้จะได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการสรรหาต้องได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของกรรมการองค์กรอิสระ ในกรณีที่ไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่ง ให้ลงคะแนนใหม่อีกครั้งหนึ่ง ในการลงคะแนนครั้งนี้ ถ้ามีผู้เข้ารับการคัดเลือกเกินสองคน ให้นำเฉพาะคนที่ได้คะแนนสูงสุดสองลำดับแรกมาลงคะแนนใหม่ ในกรณีที่มิได้คะแนนสูงสุดเท่ากันเกินสองคน ให้ผู้เข้ารับการคัดเลือกซึ่งได้คะแนนเท่ากันนั้นจับสลากให้เหลือเพียงสองคน ในการลงคะแนนครั้งหลังนี้ ถ้ายังไม่มีผู้ใดได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของ

กรรมการองค์การอิสระ ให้ดำเนินการเพื่อคัดเลือกใหม่ โดยจะคัดเลือกผู้เข้ารับการคัดเลือกที่มีชื่อ อยู่ในการคัดเลือกครั้งแรกนี้

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการสรรหาตาม (๒) หรือกรรมการสรรหาตาม (๔) มีไม่ครบไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือพ้นกำหนดเวลาการคัดเลือกตามวรรคสามแล้วมิได้มีการเสนอชื่อ ให้คณะกรรมการสรรหาเข้าที่มีอยู่ปฏิบัติหน้าที่ใช้อำนาจไปพลางก่อนได้โดยในระหว่างนั้น ให้ผู้อำนวยการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเข้าที่มีอยู่

ให้กรรมการสรรหาตาม (๔) อยู่ในวาระการดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันที่มี กรรมการสรรหาการใหม่ และให้กรรมการสรรหาดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระเมื่อตาย ลาออก ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม

ผู้ซึ่งได้รบแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสรรหาตาม (๔) แล้ว จะเป็นการสรรหา ในขณะที่กรรมการสรรหาสำหรับองค์การอิสระอื่นในขณะเดียวกันมิได้

ให้ประธานกรรมการสรรหา และกรรมการสรรหาเป็นเจ้าพนักงานตามประมวล กฎหมายอาญา

มาตรา ๑๒ ในการศึกษากรรมการ ให้คณะกรรมการสรรหาปรึกษาหารือ เพื่อคัดเลือกได้บุคคลซึ่งมีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ มีพฤติกรรมการงานจริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม รวมตลอดทั้งมีทัศนคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ ให้เกิดผลสำเร็จ โดยนอกจากการประกาศรับสมัครแล้ว ให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหา จากบุคคลซึ่งมีความเหมาะสมทั่วไปได้ด้วยแต่ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความหลากหลายของประสบการณ์ที่แตกต่างกันในแต่ละด้านประกอบด้วย และเพื่อประโยชน์ แห่งการนี้ ให้กรรมการสรรหาใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้สมัครหรือให้ผู้สมัครแสดงความคิดเห็น ไม่ร้องทักเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของศาล หรือวิธีการอื่นใดที่เหมาะสม เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่การคัดเลือกผู้สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นตุลาการ ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดด้วยโดยอนุโลม

ในการสรรหาหรือคัดเลือก ให้ใช้วิธีลงคะแนนโดยเปิดเผย

ผู้ซึ่งจะได้รับการสรรหาต้องได้รับคะแนนเสียงถึงสองในสามของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มี อยู่ของคณะกรรมการสรรหา

ผู้ซึ่งจะได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการ ในศาลปกครองสูงสุดต้องได้รับคะแนนเสียงถึงหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของผู้พิพากษา ในศาลฎีกาหรือและตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี

ถ้าไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงตามวรรคสี่หรือวรรคห้า หรือมีแต่ยังไม่ครบ จำนวนที่จะต้องสรรหาหรือคัดเลือก ให้มีการลงคะแนนใหม่สำหรับผู้ใดคะแนนไม่ถึงสองในสาม หรือไม่เกินหนึ่ง แล้วแต่กรณี ในกรณีที่มีการลงคะแนนครั้งหลังนี้ยังได้บุคคลไม่ครบตามจำนวน

ที่จะต้องสรรหาหรือคัดเลือก ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกใหม่สำหรับจำนวนที่ยังขาดอยู่ โดยผู้ซึ่งไม่ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกในครั้งนี้จะเข้ารับการสรรหาหรือคัดเลือกในครั้งใหม่ไม่ได้

เมื่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดคัดเลือก
ได้บุคคลใดแล้วให้เสนอชื่อไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ผู้ได้รับการสรรหาเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการ ต้องได้รับความเห็นชอบ
จากวุฒิสภาด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา (เพิ่ม
ตามร่าง พรป. กสม.)

ในกรณีที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการสรรหารายใด ให้ดำเนินการสรรหาบุคคลใหม่แทนผู้นั้น แล้วเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อให้ความเห็นชอบต่อไป โดยผู้ซึ่งไม่ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาในครั้งนี้จะเข้ารับการสรรหาในครั้งใหม่ไม่ได้ (กรธ.มอบให้เพิ่มวรรคนี้ตามร่าง พรป. กสม. เพื่อให้สอดคล้องกับ รรณ. มาตรา ๒๐๔ วรรคสอง และวรรคสี่ ด้วย)

เมื่อมีผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาแล้ว หากเป็นกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งด้วย ให้ผู้ได้รับความเห็นชอบประชุมร่วมกับตุลาการซึ่งยังไม่พ้นจากตำแหน่ง ถ้ามีเพื่อเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ ในกรณีที่ผู้ซึ่งวุฒิสภาให้ความเห็นชอบยังได้ไม่ครบจำนวนที่ต้องสรรหาหรือคัดเลือก แต่เมื่อรวมกับตุลาการซึ่งยังดำรงตำแหน่งอยู่ ถ้ามี มีจำนวนถึงเจ็ดคน ก็ให้ดำเนินการประชุมเพื่อเลือกประธานศาลรัฐธรรมนูญได้ และเมื่อโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งแล้ว ให้ศาลดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไปพลางก่อนได้ โดยในระหว่างนั้นให้ถือว่าศาลประกอบด้วยตุลาการเท่าที่มีอยู่ และ**เพื่อประโยชน์แห่งกรณีนี้** ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกให้ครบตามจำนวนที่ต้องสรรหาหรือคัดเลือกต่อไปโดยเร็ว โดยผู้ซึ่งไม่ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาในครั้งนี้จะเข้ารับการสรรหาหรือคัดเลือกในครั้งใหม่ไม่ได้

ให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญ
และตุลาการ และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ (กรธ.มอบให้เพิ่มวรรคนี้ตามร่าง พรป.
กสม. เพื่อให้สอดคล้องกับ รรณ. มาตรา ๒๐๔ วรรคสอง และวรรคสี่ ด้วย)

มาตรา ๑๓ ผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาให้เป็นตุลาการโดยที่ยังมิได้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๐ (๒๐) (๒๑) หรือ (๒๒) หรือยังประกอบวิชาชีพตามมาตรา ๑๐ (๒๓) อยู่ ต้องแสดงหลักฐานว่าได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพดังกล่าวแล้วนั้นต่อประธานวุฒิสภาภายในเวลาที่ประธานวุฒิสภากำหนด ซึ่งต้องเป็นเวลาก่อนที่ประธานวุฒิสภาจะนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งตุลาการ ในกรณีที่ไม่ได้แสดงหลักฐานภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิ และให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกใหม่

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร ผู้ได้รับการคัดเลือกหรือได้รับการสรรหา ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหา เป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

การเสนอเรื่องเพื่อให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหากำหนด

การวินิจฉัยให้ใช้วิธีการลงคะแนนโดยเปิดเผย

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับแก่กรณีที่มีปัญหา เกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการสรรหาด้วยโดยอนุโลม แต่กรรมการสรรหาที่ถูก กล่าวหาว่าขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจะอยู่ในที่ประชุมในขณะพิจารณาและวินิจฉัยมิได้

มาตรา ๑๕ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ตุลาการต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้า จะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยปราศจากอคติทั้งปวง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายทุกประการ”

ทั้งนี้ พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ถวายสัตย์ปฏิญาณต่อ พระรัชทายาทซึ่งทรงบรรลุนิติภาวะแล้วหรือต่อผู้แทนพระองค์ก็ได้ และในระหว่างที่ยังมิได้ถวายสัตย์ ปฏิญาณตามวรรคหนึ่ง จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตุลาการซึ่งต้องถวายสัตย์ปฏิญาณปฏิบัติ หน้าที่ไปพลางก่อนก็ได้

มาตรา ๑๖ ตุลาการมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ในกรณีที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ตุลาการที่พ้นจากตำแหน่งปฏิบัติ หน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีตุลาการใหม่แทน

มาตรา ๑๗ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ตุลาการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๙ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี

(๕) ศาลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของตุลาการ ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เพราะเหตุฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการ

(๖) ต้องคำพิพากษาศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่าเป็นผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง <อนุยกراًงๆ เห็นว่า เป็นลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙ (๑๗) แล้ว แต่มาตรา ๒๐๘ (๖) ของรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ด้วย>

ประธานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งลาออกจากตำแหน่งให้พ้นจากตำแหน่งตุลาการด้วย
เมื่อมีปัญหาว่าตุลาการผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตาม (๑) หรือ (๓) หรือไม่ ให้เป็นหน้าที่
และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้
ให้ตุลาการเลือกตุลาการคนหนึ่งทำหน้าที่แทนประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ในระหว่างที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่ง และยังไม่มีการแต่งตั้งตุลาการแทนตำแหน่ง
ที่ว่าง ให้ตุลาการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ถ้ามีตุลาการเหลืออยู่ไม่ถึงเจ็ดคน ให้กระทำ
ได้แต่เฉพาะการที่จำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ <อนุยกراًงๆ เห็นว่า จำเป็นต้องเขียนไว้ให้เหมือนกับ
กต. หรือไม่ เพราะรัฐธรรมนูญกำหนดให้ศาลต้องมียศประชุม ๗ คน และมีได้เขียนข้อยกเว้น
เช่นเดียวกับ กต. และมาตรา ๒๐๙ ของรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่า กรณีตุลาการพ้นจาก
ตำแหน่งก่อนวาระ ให้ตุลาการเท่าที่มีอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ต้องเหลืออยู่ไม่น้อยกว่าเจ็ดคน>

ในกรณีที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาและคัดเลือก
ตุลาการใหม่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนวันที่ตุลาการครบวาระ แต่ถ้าตุลาการพ้นจากตำแหน่งด้วย
เหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกตุลาการให้แล้วเสร็จ
ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง

มาตรา ๑๘ เมื่อมีผู้ร้องขอโดยมีหลักฐานตามสมควรว่าตุลาการผู้ใดพ้นจากตำแหน่ง
ตามมาตรา ๑๗ ให้เลขาธิการวุฒิสภาเสนอเรื่องต่อประธานกรรมการสรรหาภายในห้าวันนับแต่วันที่
ได้รับการร้องขอ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหาที่กำหนด

มาตรา ๑๙ ตุลาการต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา และการปฏิบัติหน้าที่และ
การใช้อำนาจของศาลต้องเป็นไปโดยสุจริต เทียงธรรม กล้าหาญ และปราศจากอคติทั้งปวง
ในการใช้ดุลพินิจ และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามมาตรฐานทางจริยธรรม ในระหว่างการดำรงตำแหน่ง
ตุลาการจะเข้ารับการศึกษาหรืออบรมในหลักสูตรหรือโครงการใด ๆ มิได้ เว้นแต่เป็นหลักสูตรหรือ
โครงการที่ศาลเป็นผู้จัดขึ้นโดยเฉพาะสำหรับศาล

มาตรา ๒๐ เครื่องแบบตุลาการและระเบียบการแต่งกายให้เป็นไปตามที่ประธาน
ศาลรัฐธรรมนูญประกาศกำหนด

การลาหยุดราชการของตุลาการให้เป็นไปตามที่หลักเกณฑ์ที่ประธานศาล
รัฐธรรมนูญประกาศกำหนด
(อนุญคร่างฯ ปรับถ้อยคำให้สอดคล้องกับมาตรา ๒)

มาตรา ๒๑ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของ
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้ได้รับเบี้ยประชุม
เป็นรายครั้งเท่ากับกรรมการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการ

ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการได้รับเงินค่ารับรองเหมาจ่ายเป็นรายเดือน
ตามอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าเงินประจำตำแหน่งของประธาน
ศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการ

มาตรา ๒๒ ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่า
หนึ่งปีมีสิทธิได้รับบำเหน็จตอบแทนเป็นเงินซึ่งจ่ายครั้งเดียวเมื่อพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอย่างใด
อย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ครบวาระ
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี

ในการคำนวณบำเหน็จตอบแทนนั้น ให้นำอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง
ตามมาตรา ๒๑ คูณด้วยจำนวนปีที่ดำรงตำแหน่ง เศษของปีให้นับเป็นหนึ่งปี

สิทธิในบำเหน็จตอบแทนนั้น เป็นสิทธิเฉพาะตัว จะโอนไม่ได้ เว้นแต่กรณีตาย
ให้ตกให้แก่คู่สมรสและทายาทที่ได้แจ้งไว้ และถ้าการตายนั้นเกิดขึ้นเพราะเหตุปฏิบัติหน้าที่หรือ
ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ได้รับเป็นสองเท่าของบำเหน็จตอบแทนที่กำหนดไว้ตามวรรคสอง

มาตรา ๒๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ตุลาการ
เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๓

การพิจารณา

มาตรา ๒๔ ~~มาตรา ๓๒~~ วิธีพิจารณาคดีที่มีอยู่ทั่วไปในพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญนี้ การพิจารณาคดีให้ใช้ระบบไต่สวนโดยให้ศาลมีอำนาจค้นหาความจริงไม่ว่าจะเป็นคุณ
หรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ และในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง ให้ศาลรับฟังพยานหลักฐาน
ได้ทุกประเภท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามรับฟังไว้โดยเฉพาะ ไม่ว่าการนำสืบพยานหลักฐานนั้น
จะมีข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากขั้นตอน วิธีการ หรือกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าศาลได้ให้
โอกาสแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นในการนำสืบพยานหลักฐานหักล้างแล้ว ก็ให้ศาลรับฟังได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้

ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตรงตามความจริงที่เกิดขึ้นในคดีนั้น (กรร. ให้เขียนเหมือนกับ พรบ.วิธีพิจารณาในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ)

การพิจารณาของศาลต้องเป็นไปโดยรวดเร็วตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้และข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ โดยยึดสำนวนคดีไต่สวนของคณะกรรมกรร. ๒.๒.๒. หรือของคณะผู้ไต่สวนอิสระ แล้วแต่กรณี เป็นหลักในกรณีพิพาท แต่ศาลอาจไต่สวนหรือขอเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร กรณีพิพาทของศาลต้องเป็นไปโดยรวดเร็วตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาลอื่น พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานอื่นของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

ศาลมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมายในการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของศาลที่มีใช้การพิจารณาหรือพิพากษาคดีได้

มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๓ กรณีพิพาทคดีจะต้องกระทำในวันแรกที่ศาลเปิดทำการและตามเวลาที่กำหนดไว้ในระเบียบ แต่ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรือเป็นกรณีจำเป็น ศาลจะมีคำสั่งกำหนดกรณีพิพาทคดี ณ สถานที่อื่น หรือในวัน หรือเวลาใด ๆ ก็ได้ วันและเวลาทำงานวันหยุดทำการ และสถานที่ทำการของศาลให้เป็นไปตามที่ศาลประกาศกำหนด

(กรร. มีข้อสังเกตว่า อาจจะต้องมีคำนิยามคำว่า “การนั่งพิจารณาคดี” เพื่อกำหนดให้ทำ ณ สถานที่ และวัน เวลาที่ศาลประกาศเปิดทำการ แต่การพิจารณาคดีศาลควรจะทำที่ไหนเมื่อไรก็ได้)

(อนุญกร่างฯ นำเรื่องการนั่งพิจารณาคดีในสถานที่อื่นไปกำหนดไว้ในมาตรา ๕๐)

มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๔ การนับระยะเวลาที่มีวันเริ่มต้นและวันสิ้นสุด ให้นับวันถัดไปเป็นวันเริ่มต้น และถ้าวันสิ้นสุดตรงกับวันหยุดราชการหรือวันหยุดทำการของศาล ให้นับวันทำการถัดไปเป็นวันสิ้นสุดของระยะเวลา

มาตรา ๒๗ มาตรา ๓๕ ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือในกฎหมายอื่นที่บัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มาใช้บังคับ หรือในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา หรือตามที่ศาลกำหนด เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณีร้องขอ ให้ศาลมีอำนาจสั่งอาจยื่นหรือขยายได้ตามความหรือยื่นระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายอื่นที่บัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้นำมาใช้บังคับ หรือระยะเวลาตามที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ เว้นที่จำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะกำหนดระยะเวลาไว้เป็นการเฉพาะ

ในกรณีที่มีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องทางวิธีพิจารณาเกิดขึ้น ให้ศาลสั่งให้คู่กรณี
ที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไข
ที่ศาลเห็นสมควรกำหนด ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา ๒๘ **มาตรา ๓๖** ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุอย่างใดหนึ่งอย่างหนึ่งใด
ดังต่อไปนี้

(๑) เคยเป็นผู้พิพากษาหรือตุลาการในศาลอื่นหรือเคยเป็นอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเคย
พิจารณาวินิจฉัยในคดีหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน

(๒) เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภริยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ เป็น
บุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็น
ญาติทางการสมรสนับได้เพียงสองชั้น

(๓) เคยให้ถ้อยคำหรือให้ความเห็นในฐานะ**ผู้ขัดขวาง**พยานโดยที่ได้รู้เห็นเหตุการณ์
ในคดีในศาลอื่นซึ่งพิจารณาวินิจฉัยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน เว้นแต่การรู้เห็น
เหตุการณ์อันเนื่องมาจากการปฏิบัติงานใน**เคยมมีส่วนร่วมในวิธีพิจารณาคดี**กระบวนการ**ทวงหนี้**
บัญญัติตรารัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือเคยแสดงความเห็นในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญมีความรู้เป็น
พิเศษในปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดีข้อนั้น

(๔) เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน

(๕) มีหรือเคยมีคดีอยู่ใน**ระหว่งทวงหนี้**ที่ตุลาการนั้นเอง สามี ภริยา หรือ
ญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของตุลาการนั้นฝ่ายหนึ่ง พินาศกับคู่กรณี สามี ภริยา หรือญาติ
สืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

สามีหรือภริยาตามวรรคหนึ่งหมายความว่ารวมถึงผู้ที่อยู่ร่วมกันฉันท์สามีภริยาโดยมิได้
จดทะเบียนสมรสด้วย (เพิ่มตามข้อสังเกต กรธ. แต่ที่สัมนารับฟังความคิดเห็น เห็นว่า ควรเพิ่มกรณีมี
เหตุอันมีสภาพร้ายแรงซึ่งอาจทำให้การพิจารณาหรือวินิจฉัยเสียความยุติธรรมไปด้วย อนุฯ จึงยกร่าง
เป็นมาตรา ๒๙)

มาตรา ๒๙ ในกรณีมีเหตุอื่นใดนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘ ตุลาการ
อาจถูกคัดค้านด้วยเหตุอันมีสภาพร้ายแรงซึ่งอาจทำให้การพิจารณาหรือวินิจฉัยเสียความยุติธรรมไป

มาตรา ๓๐ **มาตรา ๓๗** เมื่อมีเหตุที่จะคัดค้านอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๒๘
หรือมาตรา ๒๙ เกิดขึ้นแก่ตุลาการผู้คนใดในเรื่องที่พิจารณาวินิจฉัย หรือตุลาการผู้ใดเห็น**ว่ตนมีเหตุ**
อื่นที่ควรทำให้เกิดความสงสัยในความเที่ยงธรรมได้

(๑) ตุลาการนั้นเองจะแถลงต่อศาลแสดงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้าน แล้วขอถอนตัว
ออกจากการพิจารณาคดีนั้นก็ได้

(๒) คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยกข้อคัดค้านขึ้นอ้างโดยทำเป็นคำร้องคัดค้านยื่นต่อ
ศาลก่อนมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาด

เมื่อมีใครขอถอนตัวตมววรรคหนึ่ง ให้ตุลาการซึ่งขอถอนตัวงดการปฏิบัติหน้าที่ในคดีนั้นไว้จนกว่าศาลจะได้มีคำสั่งชี้ขาดในเหตุที่ขอถอนคดีคัดค้านหรือขอถอนตัวนั้นแล้ว(อนุญกร่างเห็นว่า นำไปรวมกำหนดไว้ในมาตรา ๓๒ ววรรคสองแล้ว)

มาตรา ๓๑ ในการยื่นคำร้องคัดค้านตุลาการตามมาตรา ๓๐ (๒) ต้องระบุเหตุที่จะคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๒๘ หรือมาตรา ๒๙ พร้อมทั้งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง

การคัดค้านตุลาการที่พิจารณาวินิจฉัยในเรื่องใดมากกว่าหนึ่งคน ให้คู่กรณีจัดทำเป็นคำร้องแยกเป็นรายตุลาการ

มาตรา ๓๒ มวตสว ๓๘ เมื่อมีเหตุที่ตุลาการขอถอนคดีคัดค้านได้ตมมวตสว ๓๖ คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขอสงขข้อคัดค้านขึ้นอ้างโดยท่วเป็นคำร้องคัดค้านยื่นต่อศาลได้ก่อนมีค่วินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาดแต่อย่างช่วต้องไม่เดินสิบวันนับแต่วันท่วขอถอนคดีคัดค้านนั้น (อนุญกร่างนำไปรวมเป็นมาตรา ๓๐ (๒))

เมื่อตุลาการได้แถลงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้านตามมาตรา ๓๐ (๑) หรือคู่กรณีมีท่วยื่นคำร้องคัดค้านตามววรรคหนึ่ง มาตรา ๓๐ (๒) ให้ตุลาการศาลซึ่งถูกคัดค้านงดการปฏิบัติหน้าที่พิจารณาในคดีนั้นไว้จนกว่าศาลจะได้มีการชี้ขาดในเรื่องที่คัดค้านนั้น

ตมวตสวท่วใด ๆ การพิจารณาที่ได้ดำเนินไปก่อนตุลาการได้แถลงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้านหรือคู่กรณียื่นคำร้องคัดค้าน ของตุลาการซึ่งถูกคัดค้านที่ได้ตมมติไปก่อนมีค่วร้องคัดค้านนั้น ย่อมสมบูรณ์ไม่เสียไปเพราะเหตุที่ศาลมีคำสั่งชี้ขาดยอมรับค่วร้องในเหตุที่ถูกคัดค้านหรือขอถอนตัวนั้นแล้ว เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดไว้ในคำสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๓๓ มวตสว ๓๙ เมื่อมีการยื่นคำร้องคัดค้านตุลาการคนใด หรือแสดตุลาการซึ่งถูกคัดค้านไม่ขอถอนตัวออกจากพิจารณาคดีนั้น ให้ศาลประชุมปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาค่วร้องเหตุคัดค้านนั้น แสดค่วชี้แจงของโดยตุลาการซึ่งถูกคัดค้าน โดยขอท่วฟังค่วแถลงของคู่กรณีแสดตุลาการซึ่งถูกคัดค้าน รวมทั้งพยานหลักฐานอื่นตมที่เห็นสมควร แสดขอค่วสั่งยอมรับหรือยกเสียซึ่งค่วร้องคัดค้านนั้น ค่วสั่งตมท่วให้เป็นที่สุด

เมื่อศาลต้องพิชวตมตมววรรคหนึ่ง ตุลาการซึ่งถูกคัดค้านจะร่วมพิจารณาหรือและออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดคำร้องที่คัดค้านตนเองหรือที่ตนเองขอถอนตัวมิได้

ในการพิจารณาเหตุคัดค้านตุลาการ ให้ศาลฟังค่วชี้แจงของตุลาการที่ถูกคัดค้านและอาจตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยไม่ผูกพันกับคำร้องคัดค้านหรือค่วชี้แจงของตุลาการหรือพยานหลักฐานของคู่กรณี

การชี้ขาดค่วร้องเหตุคัดค้านตามววรรคหนึ่งให้ถือตามคะแนนเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ถือตมค่วร้องคัดค้านตุลาการผู้นั้นจะร่วมพิจารณาและออกเสียงในคดีนั้นมีได้

ในการลงมติตามวรรคสาม ให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ
 เมื่อศาลพิจารณาวินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว ให้แจ้งคำวินิจฉัยให้ตุลาการ
 ที่ถูกคัดค้านและคู่กรณีทราบ

มาตรา ๔๐ ตุลาการจะขอถอนตัวสวดศพพิสดรณคดีหรือพรท้วงคำวินิจฉัยหรือ
 คำสั่งคดีใดมิได้ เว้นแต่มีเหตุที่อวสานคดีตามบทมาตรา ๓๖ เหตุสุดวิสัย เหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจ
 ถ่วงส่งได้ หรือเหตุอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร (ห้ามไม่ถึงใช้ “ศาลเห็นสมควร” ไม่น่าจะใช้เรื่องของ
 ศาล น่าจะเป็นระเบียบ)

มาตรา ๓๔ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยของการ
 พิจารณาคดีในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลที่เข้ามาหรือจะเข้ามาในที่ทำการศาล หรือบริเวณที่ทำการศาล
 หรือเข้าฟังการไต่สวนของศาล หรือในกรณีมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยและ
 ศีลธรรมอันดีของประชาชนศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำ
 การ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อย เที่ยงธรรม และรวดเร็ว รวมทั้งวางระเบียบ
 เพิ่มเติมเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

คำสั่งหรือระเบียบตามวรรคหนึ่งต้องไม่เป็นการตัดสิทธิการแสดงความคิดเห็นต่อคำ
 พิพากษาที่กระทำโดยสุจริตและมีได้ใช้ถ้อยคำหยาบคายหรือมีลักษณะอาฆาตมาดร้าย

ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งศาลหรือระเบียบตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเป็นการละเมิดอำนาจศาล
 และให้ศาลมีอำนาจดังต่อไปนี้

- (๑) ตักเตือน โดยจะมีคำตำหนิเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้
- (๒) ไล่ออกจากบริเวณศาล
- (๓) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พฤติการณ์แห่งกรณี

**พรท้วงโทษตามวรรคสอง (๓) ต้องมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองใน
 สามของตุลาการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และให้ตักเตือนครั้งหนึ่งโทษตามกฎหมายว่าด้วยวิธีท้วงคดี
 โทษในหมวดอาญา (กรธ. มีข้อสังเกตว่าไม่ควรมี)**

มาตรา ๔๒ ผู้ใดวิสวรณ์พิสดรหรือพรท้วงพิพดคดีของศาลโดยสุจริต
 ด้วยวิธีท้วงพิพดหรือวิธีท้วงคดี ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล หรือดูหมิ่นศาลหรือตุลาการ
 (กรธ. ย้ายไปเป็นมาตรา ๓๔ วรรคสอง)

(คณะอนุกร่างฯ มีข้อเสนอแก้ไขบทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลให้ชัดเจน
 เนื่องจากมีผลกระทบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นดังนี้

มาตรา ๓๔ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ แก่คู่กรณี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือแก่บุคคลภายนอกที่อยู่ต่อหน้าศาลตามที่เห็นจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อย ในบริเวณศาล และเพื่อให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปตามเที่ยงธรรมและรวดเร็ว อำนาจเช่นว่านี้ ให้รวมถึงการสั่งห้ามคู่กรณีหรือบุคคลที่เข้ามาในบริเวณศาลมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในทาง ก่อความรำคาญ หรือในทางประวิงให้ชักช้าหรือในทางฟุ่มเฟือยเกินสมควร

มาตรา ๓๔/๑ ผู้ใดกระทำการอย่างใด ๆ ดังกล่าวต่อไปนี้ ให้ถือว่ากระทำความผิดฐาน ละเมิดอำนาจศาล

- (๑) ขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดตามมาตรา ๓๔
- (๒) เมื่อรู้ว่าจะมีการส่งคำร้อง หนังสือ หรือส่งเอกสารอื่น ๆ ถึงตน แล้วจงใจไปเสีย ให้พ้น หรือหาทางหลีกเลี่ยงที่จะไม่รับคำร้อง หนังสือ หรือเอกสารนั้นโดยสถานอื่น
- (๓) ตรวจเอกสารทั้งหมด หรือฉบับใดฉบับหนึ่ง ซึ่งอยู่ในสำนวน หรือคัดเอาสำเนา เอกสารเหล่านั้นไป โดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติ มาตรา ๕๖
- (๔) ขัดขืนไม่มาศาล เมื่อศาลได้มีคำสั่งตามมาตรา ๔๘ วรรคสาม
- (๕) วิจารณ์การพิจารณาหรือการวินิจฉัยของศาล เว้นแต่เป็นการวิจารณ์โดยสุจริต ด้วยวิธีการทางวิชาการ

มาตรา ๓๔/๒ ผู้ใดกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษ โดยวิธีหนึ่งวิธีใด ดังต่อไปนี้

- (๑) ตักเตือน โดยจะมีคำตำหนิเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้
- (๒) ไล่ออกจากบริเวณศาล
- (๓) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ การไล่ออกจากบริเวณศาลนั้นให้กระทำได้ชั่วคราวระยะเวลาที่ศาลนั่งพิจารณาหรือ ภายในระยะเวลาใด ๆ ก็ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร เมื่อจำเป็นจะเรียกให้ตำรวจช่วยจัดการก็ได้

มาตรา ๔๓ ทวงช่วยค่าชดเชยค่าเสียหายหนี้สินทางแพ่ง และค่าที่หัก ของบุคคล ใดที่ศาลเรียกมาในคดีอาญา ตลอดจนค่าใช้สอยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับคดีอาญาในคดีอาญาเพื่อ ประโยชน์แห่งการพิทักษ์ผลประโยชน์ของศาลให้ยื่นไปต่อมประมุขของศาล(นำไปไว้ในบทบัญญัติการ สืบพยาน)

มาตรา ๔๔ คู่กรณี พยานในส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาของตน หรือ บุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียโดยชอบหรือมิชอบอันสมควรที่ดี อรรถรังษชอนนุญตต่อศาลเพื่อ ตรวผลดู ข้อคัดค้าน และขอสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้องของเอกสารในส่วนคดีได้โดย ศาลเรียกค่าธรรมเนียมในคดีนั้นก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีที่ที่กำหนดไว้ใน ข้อกำหนดของศาล (นำไปไว้ในส่วนการพิจารณาคดี)

มาตรา ๓๕ การยื่นคำร้องตามมาตรา ๒๑๓ ของรัฐธรรมนูญ ๗ (๑๑) ให้กระทำได้ เฉพาะกรณีบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ยื่นคำร้องต่อ ศาลภายในหกเดือนนับแต่วันที่สิทธิยื่นคำร้องไม่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการใช้สิทธิไว้ โดยเฉพาะ รวมทั้งไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

การใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อมวสรรคหนึ่ง ต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิทางศาลตาม รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๒ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือผู้ตรวจการแผ่นดิน แล้วแต่กรณี

การใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อมวสรรคหนึ่ง ต้องไม่เป็นกรรกระทำดังต่อไปนี้

(๑) กรรกระทำที่เป็นการใช้อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๒ และหมวด ๑๓

(๒) กรรกระทำที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลตาม รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๒

(๓) กรรกระทำที่เกี่ยวกับกรรวินิจฉัยทวงถามบุคคลของคณะกรรมการตุลาการศาลฎีกา โดยผู้ร้องยื่นคำร้องด้วยตัวผู้ร้องหรือผู้แทนผู้ร้อง รวมถึงกรรดำเนินกรรเกี่ยวกับวินัยทหาร

(๔) กรรกระทำของคณะกรรมการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๒

(๕) กรรกระทำของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙

ต้องการห้ามอะไร ที่เขียนมาน่าจะไม่สอดคล้องกับ ร่าง รธน.

การใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อมวสรรคหนึ่ง นอกเหนือจากต้องดำเนินการตาม มาตรา ๔๕ แล้ว ต้องระบุกรรกระทำที่อ้างว่าเป็นกรรละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของตนโดยตรงว่า เป็นกรรกระทำใด และละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตนอย่างไรให้ชัดเจน รวมทั้งเหตุที่ไม่อาจใช้สิทธิตามวรรคสอง ได้แล้วด้วย

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคำร้องต่อมวสรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับกรรวินิจฉัย ศาลจะไม่รับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

มาตรา ๓๖ การเสนอคดีให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยให้ผู้ยื่นคำร้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) การเสนอคดีตามมาตรา ๗ (๑) (๒) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) และ (๑๒)

ให้จัดทำเป็นหนังสือ

(๒) การเสนอคดีตามมาตรา ๗ (๓) (๔) และ (๑๑) ให้จัดทำเป็นคำร้องตามแบบที่ กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) การเสนอคดีตามมาตรา ๗ (๑๓) ให้จัดทำเป็นคำร้องหรือหนังสือตามแบบที่ กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๗ หนังสือตามมาตรา ๓๖ (๑) อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(๑) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์

ที่เกี่ยวข้อง

- (๒) ความเห็นของผู้ยื่นหนังสือหรือผู้เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี
- (๓) ลงลายมือชื่อผู้ยื่นหนังสือ แต่ในกรณีที่เป็นการมอบอำนาจให้ผู้อื่นลงนามในหนังสือ ต้องแนบคำสั่งมอบอำนาจให้ทำการดังกล่าวมาด้วย
- (๔) รายการอื่นที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๘ คำร้องตามมาตรา ๓๖ (๒) ต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำสุภาพ และอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง
- (๒) ระบุมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง (กรณีที่มีข้อสงสัยว่า ถ้าอ้างผิดมาตราแล้วจะไม่วินิจฉัยให้อย่างนั้นหรือ)

(๓) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง

(๔) คำขอของผู้ร้องที่ระบุความประสงค์ขอให้ศาลดำเนินการอย่างไรในข้อพิพาทที่ตนประสบโดยชัดแจ้ง

(๕) ลงลายมือชื่อผู้ร้อง แต่ในกรณีที่เป็นการทำและยื่นหรือส่งคำร้องแทนผู้อื่น ต้องแนบใบมอบอำนาจให้ทำการดังกล่าวมาด้วย

(๖) รายการอื่นที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ คำร้องใดมีรายละเอียดครบถ้วนตามที่กำหนดหรือไม่ชัดเจน หรือไม่อาจเข้าใจได้ ให้พนักงานคดีรัฐธรรมนูญให้คำแนะนำแก่ผู้ร้องเพื่อตัดความเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องนั้นให้ถูกต้อง ในกรณีความเห็นครบถ้วนพิจารณา ผู้ร้องจะตัดความเห็นที่ประสงค์ด้วยตนเองหรือจะมอบอำนาจให้ทนายความหรือบุคคลอื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วและมีความรู้ความสามารถที่อาจดำเนินการแทนผู้มอบอำนาจได้ยื่นคำร้องหรือตัดความเห็นคดีแทนผู้ร้องได้

มาตรา ๔๖ การยื่นคำร้องตามมาตรา ๒๓๑ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา ประธานรัฐสภา นายกรัฐมนตรี หรือองค์การอิสระนั้น เป็นผู้ยื่นคำร้องโดยจัดทำเป็นคำร้องพร้อมความเห็นและเอกสารประกอบตามข้อกำหนดของศาล

การยื่นคำร้องตามมาตรา ๒๓๒ ของรัฐธรรมนูญ ให้ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร ที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับคดี ส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งของคู่ความพร้อมด้วยเหตุผลโดยจัดทำเป็นคำร้องพร้อมเอกสารประกอบตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๔๗ การยื่นคำร้องตามมาตรา ๒๓๓ ของรัฐธรรมนูญ ให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ยื่นคำร้องต่อศาลภายในหกเดือนนับแต่วันที่มีสิทธิยื่นคำร้อง

การใช้สิทธิยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นกรณีที่ไม่วางใช้สิทธิทางศาลตาม รัฐธรรมนูญ หมวด ๓๑ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือผู้ตรวจการแผ่นดิน แล้วแต่กรณี

การใช้สิทธิยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ต้องไม่เป็นกรณีดังต่อไปนี้

(๑) กรณีกระทำที่เป็นการใช้อำนาจพิทักษ์หน้าที่ของศาลตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๓๑ และหมวด ๓๑

(๒) กรณีกระทำที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลตาม รัฐธรรมนูญ หมวด ๓๑

(๓) กรณีกระทำที่เกี่ยวกับกรณีหรือกรณีบุคคลของคณะกรรมการตุลาการศาลฎีกา กฎหมายว่าด้วยข้าราชการพลเรือน ตุลาการ รวมถึงกรณีการดำเนินคดีเกี่ยวกับวินัยทหาร

(๔) กรณีกระทำของคณะกรรมการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๒

(๕) กรณีกระทำของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙

กรธ. มีข้อสังเกตว่า ต้องการห้ามอะไร ที่เขียนมาน่าจะไม่สอดคล้องกับ ร่าง รธน.

การใช้สิทธิยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง นอกเหนือจากต้องดำเนินการตาม มาตรา ๔๕ แล้ว ต้อง ระบุงานกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของตนโดยตรงว่า เป็นกรณีใดและ ละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตนอย่างไรให้ชัดเจน รวมทั้งเหตุที่ไม่อาจใช้สิทธิตามวรรคสองได้ แล้วด้วย

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคำร้องตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับพิจารณา วินิจฉัย ศาลจะไม่รับคำร้องดังกล่าวไว้พิทักษ์หน้าที่ได้

มาตรา ๓๙ ผู้ยื่นคำร้องหรือหนังสือต้องส่งเอกสารและหลักฐานประกอบคำร้อง หรือหนังสือ รวมทั้งพยานหรือระบัพยานที่จำเป็นแก่การวินิจฉัยด้วย

การยื่นคำร้องหรือหนังสือ เอกสารและหลักฐาน รวมทั้งพยานหรือการระบัพยาน ในแต่ละคดี และการถอนคำร้องหรือหนังสือ ให้เป็นไปหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อกำหนด ของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๔๐ มาตรา ๕๒ องค์คณะของศาลในการนั่งพิจารณาคดีและในการ ทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่าเจ็ดคน

ในการนั่งพิจารณาและทำคำวินิจฉัย ให้ตุลาการทุกคนร่วมกันพิจารณาและวินิจฉัย เว้นแต่มีเหตุถูกคัดค้านหรือมีเหตุจำเป็นอื่น แต่ต้องมีตุลาการเหลืออยู่ไม่น้อยกว่าเจ็ดคน (กรธ. มี ข้อสังเกตว่า ควรเขียนในลักษณะที่ว่าตุลาการทุกคนต้องร่วมกันพิจารณาและทำคำวินิจฉัย เว้นแต่มี เหตุถูกคัดค้านหรือมีเหตุจำเป็นอื่น แต่ต้องเหลือไม่น้อยกว่าเจ็ดคน)

ตุลาการซึ่งมิได้ร่วมในกรณีพิพาทในเนื่อหาคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจในกรณีคำ คำวินิจฉัยคดีนั้น หากมีข้อยกเว้นว่าตุลาการคนใดร่วมในกรณีพิพาทในเนื่อหาคดีนั้นหรือไม่ ให้ศาล เป็นผู้นิยามก่อนที่ระบุงานพิพาทคดีต่อไป (กรธ. มีข้อสังเกตว่า ไม่ควรมี เพราะศาล

รัฐธรรมนูญไม่ได้บังคับพิจารณาอย่างศาลแพ่งหรือศาลอาญา และคดีส่วนใหญ่เป็นเรื่องเอกสารมากกว่า พยานบุคคล)

คำวินิจฉัยของศาลให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (อนุยก่างๆ เห็นว่า เนื่องจากเป็นเรื่องของการวินิจฉัยจึงน่าจะไปกำหนดไว้ในบทบัญญัติเกี่ยวกับการวินิจฉัย (มาตรา ๖๐))

มาตรา ๔๑ ศาลจะไม่รับคดีดังต่อไปนี้ไว้พิจารณา

- (๑) คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลตามมาตรา ๗
- (๒) คดีที่ได้มีการเสนอให้ศาลพิจารณาคดีที่ศาลได้เคยพิจารณาวินิจฉัยแล้ว
- (๓) คดีที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย

มาตรา ๕๑ กรณีมีคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยเรื่องใด ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญแต่งตั้งตุลาการไม่น้อยกว่าสามคน เป็นตุลาการประจักษ์คดี เว้นแต่กรณีตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสาม มาตรา ๑๗๓ มาตรา ๑๗๔ และมาตรา ๒๕๖ (๙) ของรัฐธรรมนูญ หรือกรณีที่มีควมส่วเป็นเร่งด่วน ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญแต่งตั้งตุลาการทั้งหมดเป็นตุลาการประจักษ์คดี (ควรกำหนดเวลาว่าจะตั้งเมื่อไร)

ในกรณีที่ไม่มีประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือประธานศาลรัฐธรรมนูญไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ศาลสมอบหมายตุลาการคนใดคนหนึ่งทำหน้าที่แต่งตั้งตุลาการประจักษ์คดีแทน

ให้ตุลาการประจักษ์คดีตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าของสำนวน มีอำนาจพิจารณารับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ตามมาตรา ๕๓ และออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งมีใช่เป็นไปในทางวินิจฉัยชี้ขาดคดี คำสั่งของตุลาการประจักษ์คดีให้ถือเสียงข้างมาก (กรธ. มีข้อสังเกตว่า ถ้าไม่ได้เสียงข้างมากทำอย่างไร)

(อนุยก่างๆ เห็นว่า ในส่วนบทบัญญัติเรื่องการรับหรือไม่รับคดีไว้พิจารณา กรธ. กำหนดเป็นร่างมาตรา ๔๒ ส่วนการแต่งตั้งตุลาการประจำคดีได้นำไปกำหนดไว้เป็นร่างมาตรา ๔๘)

มาตรา ๕๒ กรณีมีคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสาม มาตรา ๑๗๓ มาตรา ๑๗๔ และมาตรา ๒๕๖ (๙) ของรัฐธรรมนูญ หรือกรณีที่มีควมส่วเป็นเร่งด่วน ให้ศาลตรวสและมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในสามวันนับแต่วันที่ศาลได้รับคำร้อง (กรธ. มีข้อสังเกตว่า ศาลตามมาตรา นี้หมายถึง ๓ คน หรือ ๙ คน)

(อนุยก่างๆ เห็นว่า ร่างมาตรา ๔๒ กรธ. ใช้คำว่า “ศาลจะกำหนดให้ตุลาการไม่น้อยกว่าสามคนเป็นผู้พิจารณา” ดังนั้น ตุลาการทั้งหมดจึงเป็นผู้พิจารณารับหรือไม่รับเรื่องได้อยู่แล้ว อีกทั้งศาลอาจกำหนดระยะเวลาการพิจารณาของตุลาการไม่น้อยกว่าสามคนดังกล่าวได้)

มาตรา ๕๓ ให้ตุลาการประจักษ์คดีตามมาตรา ๕๑ มีอำนาจตรวสและมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณา วินิจฉัยภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้ง (กรธ. มีข้อสังเกตว่า ถ้าไม่รับคำร้อง คงใช้เวลาสิบปีก็ได้)

กรณีตุลาการประจักษ์คดีมีความเห็นควรสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา วินิจฉัยให้เสนอ ศาลพิจารณาภายในเจ็ดวันนับแต่วันมีความเห็น หากศาลเห็นฟ้องด้วยให้สั่งพักเป็นคำสั่งของ ศาล ((กรธ. มีข้อสังเกตว่า ทำไมต้องเขียนเป็นขั้นตอนอย่างนี้ อาจทำให้ยุ่งล่าช้าขึ้น)

หากศาลไม่เห็นฟ้องด้วยค้นความเห็นของตุลาการประจักษ์คดีตามวรรคสอง ให้ ตัดเนินการตามความเห็นของศาล

(อนุยก่างๆ เห็นว่า ในส่วนบทบัญญัติเรื่องการรับหรือไม่รับคดีไว้พิจารณา กรธ. กำหนดเป็นร่างมาตรา ๔๒ ส่วนการแต่งตั้งตุลาการประจำคดีได้นำไปกำหนดไว้เป็นร่างมาตรา ๔๘)

มาตรา ๔๒ ในการพิจารณาว่าจะรับหรือไม่รับเรื่องไว้พิจารณา ศาลจะกำหนดให้ ตุลาการไม่น้อยกว่าสามคนเป็นผู้พิจารณาแทนก็ได้ ถ้าตุลาการดังกล่าวเห็นว่าควรรับไว้พิจารณา ก็ให้ถือว่าศาลสั่งรับไว้พิจารณา แต่ในกรณีที่ตุลาการดังกล่าวเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจของศาลที่จะรับไว้ พิจารณา ให้เสนอศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

การตั้งตุลาการและการส่งเรื่องให้ตุลาการพิจารณาตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่ ศาลกำหนด

มาตรา ๕๔ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลหรือตุลาการประจักษ์คดี แล้วแต่กรณี อาจมีคำสั่งให้คู่กรณีที่ดีเนินกระบวนพิจารณาไม่ถูกต้องนั้นให้ทบทวนแก้ไขให้ถูกต้อง ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่เห็นสมควร

หากคู่กรณีไม่ดำเนินกระบวนพิจารณาตามคำสั่งศาลหรือตุลาการประจักษ์คดีตาม วรรคหนึ่งโดยไม่มีเหตุอันสมควร กรณีเป็นผู้ร้อง ศาลอาจพิจารณาสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา วินิจฉัยหรือสั่งทบทวนคดีนั้นก็ได้ หากเป็นผู้ถูกร้อง ให้ถือว่าผู้ถูกร้องไม่ต่อสู้คดีและให้ศาล ตัดเนินกระบวนพิจารณาต่อไป

(กรธ. มีข้อสังเกตว่า แทนที่จะเขียนลักษณะนี้ ควรเขียนตรงข้าม คือ ถ้าพบ ข้อบกพร่อง ศาลก็ทำเสียให้หายบกพร่อง โดยใช้ระบบไต่สวน ไม่ควรพิจารณาคดีโดยอาศัยเทคนิคการ ดำเนินคดีแบบคดีระหว่างเอกชนต่อเอกชน หรือคดีอาญา)

มาตรา ๔๓ ในกรณีคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไม่สมบูรณ์ ครบถ้วนซึ่งผู้ยื่นอาจแก้ไขได้ ให้ตุลาการตามมาตรา ๔๒ มีคำสั่งให้ผู้ยื่นแก้ไขภายในระยะเวลา ที่กำหนด หรืออาจบันทึกถ้อยคำที่ได้จากการซักถามผู้ยื่นไว้ในสำนวนแทนการแก้ไขก็ได้

ในกรณีคำร้องหรือหนังสือไม่สมบูรณ์ครบถ้วน และผู้ยื่นได้ดำเนินการแก้ไข ให้สมบูรณ์ครบถ้วนแล้ว ให้ตุลาการตามมาตรา ๔๒ สั่งรับเรื่องไว้พิจารณา

ในกรณีคำร้องหรือหนังสือที่ไม่สมบูรณ์ครบถ้วนนั้นเป็นกรณีที่ไม่อาจแก้ไขให้ถูกต้องได้ ให้ตุลาการตามมาตรา ๔๒ สั่งไม่รับเรื่องไว้พิจารณา

มาตรา ๔๔ ศาลอาจรวมคำร้องหรือหนังสือเสนอคดีหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกันไว้ พิจารณา หรือจะแยกพิจารณาแต่ละคดีที่ยื่นมาในคราวเดียวกันก็ได้

มาตรา ๔๕ มตรา ๔๘ คำร้องที่ได้ยื่นต่อศาล ก่อนศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง
ในกรณีนี้ผู้ร้องตายก่อนศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง หรือมีทนายชอชถอนคำร้อง หรือคำร้องนั้นไม่เป็น
ประโยชน์แก่คดี ให้ศาลออกพิสดรณคำสั่งจำหน่ายคดีนั้นได้ เว้นแต่การวินิจฉัยจะเป็นประโยชน์แก่
ส่วนรวม(กรธ. มีข้อสังเกตว่า สมควรหรือไม่ที่จะให้จำหน่าย ถ้ายังเป็นประโยชน์ต่อสังคม ส่วนกรณีที่
คำร้องนั้นไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ควรให้เป็นอำนาจศาลที่จะสั่งจำหน่ายคดี หรือศาลต้องจำหน่ายคดี

มาตรา ๔๙ หลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาในกรณีคดีทัก ทดสอบคำร้อง และถอนคำ
ร้อง นอกสวคที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของ
ศาล (กรธ. มีข้อสังเกตว่า เรื่องการจัดทำคำร้อง ไม่ควรมีเงื่อนไขหรือขั้นตอนมากมายเกินไป จึงไม่
สมควรให้ไปกำหนดได้อย่างกว้างขวางเกินไป)

มาตรา ๕๕ เมื่อศาลหรือตุลาการรับระงับคดี แล้วแต่กรณี มีคำสั่งรับคำร้องที่มี
คู่กรณีไว้พิสดรณวินิจฉัย ให้ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง หรือมีคำสั่งแจ้งผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำ
ร้องทหายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้อง ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวทหายในสิบห้าวันนับ
แต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้องหรือทหายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และให้นำทควมในมาตรา ๔๕
และมาตรา ๔๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

กรณีผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวทหายในระยะเวลาตามวรรคสอง
หรือไม่มารับสำเนาคำร้องทหายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าผู้ถูกร้องไม่ตั้งใจจะยื่นคำ
ชี้แจง และให้ศาลตีความพิสดรณต่อไป (กรธ. มีข้อสังเกตว่า แล้วเขามายื่นคำร้อง
ภายหลัง ก่อนที่ศาลจะวินิจฉัยคดี ได้หรือไม่ ศาลจะทอย่างไร) (อนุยกกร่างฯ จึงจัดทำเป็นมาตรา ๕๖)

มาตรา ๕๖ เมื่อศาลรับคดีไว้พิจารณาแล้ว หากคำร้องหรือหนังสือกล่าวหา
บุคคลใดหรือจะกระทบกับสิทธิและหน้าที่ของบุคคลใด ศาลต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ถูก
กระทบสิทธิและหน้าที่ได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

มาตรา ๔๗ มตรา ๕๖ การผู้ร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง หนังสือ หรือผู้ถูกร้อง
ขอแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาที่เสนอต่อศาลแล้ว ให้ยื่นทกระทำต่อเมื่อได้รับอนุญาตจาก
ศาลและต้องยื่นสวระสำคัญอันครบแต่ขอแก้ไขเพิ่มเติมและเกี่ยวข้องกันเรื่องเดิม โดยให้ททำเป็น
คำร้องยื่นต่อศาล ก่อนศาลมีคำวินิจฉัย(กรธ. มีข้อสังเกตว่า ททำไมถึงต้องเข้มงวดอย่างนี้ททำไมถึงต้อง
ได้รับอนุญาต ถ้าเป็นระบบโต้สวน ความจริงปรากฏตอนไหนก็ยอมต้องใช้ได้ทั้งนั้น)

มาตรา ๕๗ ทส่งสำเนาคำร้อง สำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวทหาย หรือเอกสาร
อื่นใด สวทวงศาลกับคู่กรณี พยทน หรือผู้เกี่ยวข้อง ให้ส่ง ณ คู่มือสำเนท หรือถิ่นที่อยู่ปกติ
หรือสถานที่ติดต่อแห่งใดแห่งหนึ่งตามทคู่กรณี พยทน หรือผู้เกี่ยวข้องได้แจ้งไว้

เพื่อให้กระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ให้พนักงานคดีรัฐธรรมนูญเป็นผู้ส่งหรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ(หากไม่ต้องให้คนนี้เท่านั้นเป็นส่งสำนักงานส่งไม่ได้หรือ) เว้นแต่ศาลเห็นสมควรโดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วนและความเหมาะสมแก่ลักษณะเนื้อหาของเรื่องที่ทำคดีติดต่อ รวมทั้งส่วนงานและลักษณะของเอกสารหรือวัตถุอื่นที่เกี่ยวข้อง ศาลอาจมีคำสั่งให้ส่งโดยโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น แทนหรือประกอบกันก็ได้ (วิธีท่าย ๆ นี้ ก็น่าจะใช้ได้ตั้งแต่ต้น (ดู คม. คตต.)

ในกรณีไม่อาจดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ศาลหรือตุลาการประจำศาลคดี แล้วแต่กรณี มีอำนาจสั่งให้นำเอกสารดังกล่าว ปิดไว้ ณ สถานที่ตามวรรคหนึ่ง หรือที่ทำการศาล หรือให้ประกาศโดยวิธีอื่นใดตามที่ศาลหรือตุลาการประจำศาลคดีเห็นสมควร และให้ถือว่าได้มีคำสั่งส่งเอกสารโดยชอบแล้วนับแต่วันปิดหรือประกาศ

หลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาคดีในคดีความผิดฐานนี้ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล (กรธ. ให้เขียนเหมือนกับร่าง พรบ. กตต. ซึ่งกำหนดไว้ในร่างมาตรา ๕)

มาตรา ๕๘ ในระหว่างที่พิจารณาคดี ศาลอาจมอบหมายให้ตุลาการคนใดคนหนึ่งดำเนินการสอบสวนโดยยังงหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับคดี โดยมีพนักงานคดีรัฐธรรมนูญเป็นผู้ช่วยเหลือ (กรธ. มีข้อสังเกตว่า ควรตัดออก) (ถ้าไม่มี ศาลเลยทำคนเดียวไม่ได้) และจะให้ทำอะไร (อนุยกร่างฯ เห็นว่า อำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐาน ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของตุลาการประจำคดีแล้ว การดำเนินการอื่นก็ดำเนินการในรูปขององค์คณะ จึงไม่จำเป็นต้องมีการมอบหมายให้ตุลาการดำเนินการเรื่องใดอีก)

มาตรา ๕๘ เมื่อศาลรับคดีได้ไว้พิจารณาแล้ว ให้ศาลดำเนินการดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดประเด็นจะพิจารณาวินิจฉัย
- (๒) กำหนดลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย

ในระหว่างการพิจารณาคดี ศาลอาจแก้ไขหรือกำหนดประเด็นพิจารณาวินิจฉัยตาม (๑) เพิ่มเติม หรือแก้ไขลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยตาม (๒) ก็ได้

มาตรา ๕๙ หากศาลเห็นว่าคดีใดเป็นปัญหาข้อกฎหมาย หรือมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลอาจประชุมปรึกษามเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยโดยไม่ทำคดีได้ (กรธ. มีข้อสังเกตว่า ถ้าได้ส่วนไปครึ่งหนึ่งแล้ว ถ้าเห็นว่าพอจะวินิจฉัยได้ จะวินิจฉัยเลยได้ไหม)

(อนุยกร่างฯ ปรับปรุงถ้อยคำและนำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๕๙ วรรคสอง)

มาตรา ๕๙ เมื่อศาลกำหนดประเด็นพิจารณาแล้ว ให้ศาลแต่งตั้งตุลาการประจำคดีทำหน้าที่รวบรวม ตรวจสอบ และจัดทำสรุปข้อเท็จจริงเพื่อเสนอต่อศาล

ในกรณีตุลาการประจำคดีเห็นว่าเรื่องใดมีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะวินิจฉัยได้ ให้เสนอสรุปข้อเท็จจริงให้ศาลวินิจฉัย

ในการแสวงหาหรือพิสูจน์ข้อเท็จจริง ให้ศาลดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐานหรือสืบพยานหลักฐานที่จำเป็นโดยไม่ต้องผูกพันอยู่กับคำร้อง หนังสือ หรือพยานหลักฐานของคู่กรณี

ในกรณีตุลาการประจำคดีเห็นว่าเรื่องใดจำเป็นต้องแสวงหาหรือพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้เสนอศาลเพื่อออกหมายเรียกให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ บุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับประเด็นที่เสนอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยมาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหรือวัตถุหรือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือความเห็นเป็นหนังสือ

ในการกำหนดวันและเวลาที่จะให้มาตามหมายเรียกตามวรรคสามนั้น ให้พึงระลึกถึงระยะทางใกล้เคียง เพื่อให้ผู้ถูกเรียกมีโอกาสมาถึงตามวันเวลายกกำหนดในหมาย

มาตรา ๕๐๗๒ ในการพิจารณาคำร้องหรือหนังสือที่ขอให้ศาลวินิจฉัยคดีที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยคู่กรณีร้องขอ ศาลจะนั่งพิจารณาคำร้องให้มีกรณีสืบพยานหลักฐานตรวจสอบบันทึกเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ ไม่ว่าจะกระทำในเวลาใด ฤกษ์ในหรือฤกษ์นอกที่ทำการศาลก็ได้

มาตรา ๒๐ ฤกษ์ใดสวนของศาล ให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่เมื่อศาลเห็นเป็นควรสมควร เพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณที่ทำการศาลหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ศาลมีอำนาจกำหนดบุคคล (หรือจำนวน?) ที่มีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาคดีได้

เมื่อศาลประกาศคดีกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งแรก ให้ส่งสำเนาประกาศแก่คู่กรณีไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัด ส่วนกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งต่อไป ให้เป็นไปตามที่ศาลกำหนด ประกาศตามวรรคสอง ให้ใช้ประกาศไว้ ณ ที่ทำการศาล

มาตรา ๒๑ คู่กรณีจะอ้างตนเอง บุคคล และหลักฐานอื่นเป็นพยานหลักฐานได้ตามที่ศาลเห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจสอบพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งนั้น ณ ที่ทำการศาล (แปลว่าอะไร) ในเวลาที่ทำการไต่สวนที่ศาลกำหนด

ควรอ้างพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานพร้อมแสดงเหตุผลความจำเป็นในควรอ้าง และวิธีควรได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าว (ทำเหมือนศาลแพ่งและศาลอาญา)

คู่กรณีอาจยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานเพิ่มเติมพร้อมแสดงเหตุผลความจำเป็นได้ตามที่ศาลเห็นสมควร

พยานหลักฐานใดที่คู่กรณีไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีระบุพยานหลักฐาน คู่กรณีไม่อาจนำเข้าสู่การพิจารณาคดีได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาตเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (ควรเขียนใหม่ให้เหมาะกับระบบได้ส่วน)

มาตรา ๒๒ เพื่อให้การพิจารณาผลคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ศาลอาจกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนก็ได้ และให้แจ้งคู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน

ก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่งไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานตามมาตรา ๒๑ วรรคสอง ต่อศาลพร้อมสำเนาสำนวนเพียงพอดำเนินคดีกำหนด และหากคู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานเพิ่มเติมต้องกระทำก่อนการตรวจพยานหลักฐานเสร็จสิ้น

การยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานเพิ่มเติม เมื่อล่วงพ้นระยะเวลาตามวรรคสองจะกระทำได้อีกเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล โดยผู้ขอต้องแสดงเหตุอันสมควรว่าไม่สามรถทราบถึงพยานหลักฐานนั้นหรือเป็นกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ไม่น่าจะใช้ระบบไต่สวน

มาตรา ๒๓ ในวันนัดตรวจพยานหลักฐาน ให้คู่กรณีนำพยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดที่อยู่ในความยึดถือหรือดูแลรักษาครอบครองของแต่ละฝ่ายมาแสดงต่อศาลเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายมีโอกาสตรวจสอบพยานหลักฐานดังกล่าว หากฝ่ายใดไม่ออกฉันทพยานหลักฐานดังกล่าวมาแสดงต่อศาลในวันนัดตรวจพยานหลักฐานได้ อันเนื่องจกสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั้น ศาลอาจมีคำสั่งให้ปฏิบัติเป็นอย่างอื่นตามความจำเป็นและสมควรแก่กรณี (กรธ. มีข้อสังเกตว่า เขียนเท่านั้นก็น่าจะพอแล้ว)

ในวันนัดตรวจพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลหรือตุลาการประจักษ์คดีหรือตุลาการคนใดคนหนึ่งที่ได้รับมอบหมายสอบถามคู่กรณีถึงความเกี่ยวข้องกันประเด็นและควมจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่อ้างอิง ตลอดจนควรยอมรับความถูกต้องแห่งสิทธิของพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงที่อีกฝ่ายหนึ่งกล่าวอ้าง แล้วลดบันทึกของพยานหลักฐานที่ได้เมื่อเสร็จแล้วให้ศาลกำหนดวันนัดไต่สวน และแจ้งให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน (กรธ. มีข้อสังเกตว่า สร้างขั้นตอนมากไป) ควรเขียนแต่เพียงว่า เมื่อศาลอยากไต่สวนเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงจากฝ่ายใด ก็ให้แจ้งฝ่ายนั้นมา และแจ้งให้อีกฝ่ายทราบ แล้วจะมาหรือไม่ก็ได้ และถ้าฝ่ายใดอยากเสนออะไรก็ให้แจ้งให้ศาลทราบ ตามเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่ห้ามศาลที่จะอนุญาตหรือเรียกมาหลังจากนั้น

มาตรา ๒๔ ศาลไต่สวนของศาลให้คู่กรณีชี้ถามเฉพาะประเด็นที่ศาลกำหนด และให้มีใครสืบพยานหลักฐานที่คู่กรณีไม่รับค้น (กรธ. มีข้อสังเกตว่า แล้วไม่อยากรู้หรือว่าความจริงเป็นอย่างไร)

ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มาศาลในวันไต่สวน ให้ศาลดำเนินการขบวนพิจารณาต่อไป

มาตรา ๒๕ ศาลไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้ศาลกำหนดและกระทำเท่าที่จำเป็น

ควรได้สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้ศาลสอบถามพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญเอง ก่อนให้ควรได้สวนให้ศาลแจ้งให้พยานทราบถึงประเด็นและข้อเท็จจริงที่สห้ควรได้สวน แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นโดยวิธีแสดงด้วยตนเองหรือตอบคำถามของศาล

เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้คู่กรณีซักถามพยานเพิ่มเติมตามประเด็นและข้อเท็จจริงที่ศาลกำหนดไว้ก็ได้ โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ซักถามก่อน (กรณี มีข้อสังเกตว่า ควรกำหนดเป็นหลักว่าการซักถามพยาน ต้องมุ่งเพื่อให้ได้ความจริงมากกว่า การทำให้พยานตอบตามที่ผู้ถามต้องการ)

มาตรา ๕๑ การพิจารณาและได้สวนพยานหลักฐานให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะสำคัญ ให้ศาลมีคำสั่งให้พิจารณาเป็นการลับได้

ให้ศาลแจ้งให้พยานทราบประเด็นและข้อเท็จจริงซึ่งต้องการสืบ แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้น ๆ โดยวิธีเล่าเรื่องตามลำพังหรือโดยวิธีตอบคำถามของศาล

เมื่อศาลซักถามพยานเสร็จแล้ว ศาลอาจให้คู่กรณีซักถามพยานในข้อเท็จจริงที่ให้การต่อศาลตามวรรคหนึ่ง แต่ห้ามไม่ให้คู่กรณีซักถามพยานด้วย

(๑) คำถามอันไม่เกี่ยวกับประเด็นหรือข้อเท็จจริงแห่งคดี

(๒) คำถามที่อาจทำให้พยานต้องรับโทษทางอาญา หรือคำถามที่เป็นหมิ่นประมาทพยาน เว้นแต่คำถามเช่นว่านั้นเป็นข้อสาระสำคัญในอันที่จะชี้ขาดข้อพิพาท

ถ้าคู่กรณีฝ่าฝืนต่อความในวรรคสาม เมื่อศาลเห็นสมควร หรือคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งร้องคัดค้าน ให้ศาลวินิจฉัยว่าควรให้ใช้คำถามนั้นหรือไม่

มาตรา ๕๒ มาตรา ๖๖ ศาลอาจอนุญาตให้มีการได้สวนพยานหลักฐานสืบพยานที่อยู่นอกที่ทำการศาลตามที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอโดยใช้ระบบการประชุมทางจอภาพก็ได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ โดยให้ฝ่ายที่ร้องขอเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดให้มีระบบดังกล่าวและเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในกรณีทั้งหมด

ควรสืบพยานตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่ากระทำในท้องพิจารณาคดีของศาล (กรณี มีข้อสังเกตว่า น่าจะมาจากหลักของศาลยุติธรรมที่ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล เลยกออกไปนอกท้องพิจารณาไม่ได้ สำหรับศาลรัฐธรรมนูญจำเป็นต้องยึดหลักนั้นอยู่หรือไม่ ศาลจะนั่งพิจารณากันในห้องประชุมธรรมดาที่ไม่ใช่ห้องบัลลังก์ไม่ได้หรือ)

มาตรา ๖๗ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร หรือในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายที่อ้างพยานนั้นร้องขอและศาลอนุญาต ศาลอาจกำหนดให้พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่ต้องมาเบิกความเสนอข้อเท็จจริงหรือความเห็นข้อเท็จจริงหรือความเห็นส่วนตัวต่อศาลตามประเด็นที่ศาลกำหนดหรือที่คู่กรณีฝ่ายที่ร้องขอกำหนดและศาลอนุญาต โดยให้ส่งต้นฉบับบันทึกข้อเท็จจริงหรือความเห็นส่วนตัวต่อศาล และสำเนาแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นทราบก่อนวันนัดสืบพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

คู่กรณีที่ดีใจคัดค้านข้อเท็จจริงในชั้นที่คัดค้านยื่นข้อเท็จจริงหรือความเห็น
ล่วงหน้าดังกล่าวในประเด็นใด ให้ทำคำคัดค้านเป็นหนังสือยื่นต่อศาลก่อนวันนัดสืบพยานบุคคล
หรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่น้อยกว่าสามวัน มิฉะนั้น ให้ถือว่าไม่คัดค้าน

ในวันสืบพยาน ให้พยานรับรองชั้นที่คัดค้านยื่นข้อเท็จจริงหรือความเห็น
ล่วงหน้า แล้วตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของศาลและคู่กรณีฝ่ายอื่นตามประเด็นที่เสนอต่อศาลตาม
ความในวรรคสองและศาลอนุญาต หากพยานไม่มาศาล หรือมาศาลแต่ไม่ยอมตอบข้อซักถาม
ให้ศาลปฏิบัติเสมือนที่จะรับฟังชั้นที่คัดค้านยื่นข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าของพยานบุคคล
หรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือสมควรเพื่อประโยชน์
แห่งความยุติธรรม ศาลจะรับฟังชั้นที่คัดค้านยื่นข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าของพยาน
บุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นก็ได้

พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญใดยื่นชั้นที่คัดค้านยื่นข้อเท็จจริงหรือ
ความเห็นล่วงหน้าตามวรรคหนึ่งต่อศาลแล้วจะขอถอนชั้นที่คัดค้านยื่นข้อเท็จจริงหรือ
ความเห็นล่วงหน้านั้นมิได้ และเมื่อพยานรับรองชั้นที่คัดค้านยื่นข้อเท็จจริงหรือความเห็น
ล่วงหน้าแล้ว ให้ถือว่าชั้นที่คัดค้านยื่นข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้านั้นเป็นส่วนหนึ่งของ
คำเบิกความของพยาน (กรธ. มีข้อสังเกตว่า วางกฎเกณฑ์มากเกินไป จนไม่สนใจความจริงว่ามีอยู่
อย่างไร ถ้าจะเขียนเรื่องนี้ ควรเขียนเพียงว่าเมื่อส่งให้คู่กรณีดูแล้ว ถ้าไม่มีใครคัดค้านหรือต้องการ
ถามเพิ่มเติม ก็ให้ใช้ได้เลย (ส่วนศาลจะฟังมากน้อยแค่ไหน ก็เป็นดุลพินิจของศาลอยู่แล้ว)

มาตรา ๒๘ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร หรือในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายที่อ้างพยานนั้น
ร้องขอและศาลอนุญาต ศาลอาจกำหนดให้พยานบุคคลใดหรือพยานผู้เชี่ยวชาญเสนอชั้นที่คัดค้าน
คัดค้านยื่นข้อเท็จจริงหรือความเห็นต่อศาลตามประเด็นที่ศาลกำหนดแทนการเบิกความโดย
พยานไม่ต้องมาศาลภายในเจ็ดวันนับแต่วันทราบคำสั่งศาลก็ได้

ให้ศาลส่งสำเนาระเบียบที่คำพยานตามวรรคหนึ่งให้คู่กรณีทราบหรือมีคำสั่งแจ้งให้
คู่กรณีมารับสำเนาระเบียบที่คำพยานภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และหากคู่กรณีที่ดีใจคัดค้าน
ข้อเท็จจริงในชั้นที่คัดค้านยื่นข้อเท็จจริงหรือความเห็นดังกล่าวในประเด็นใด ให้ทำคำคัดค้าน
เป็นหนังสือยื่นต่อศาลภายในสามวันนับแต่วันได้รับสำเนาระเบียบที่คัดค้านยื่นข้อเท็จจริงหรือ
ความเห็นนั้น มิฉะนั้น ให้ถือว่าไม่คัดค้าน

ศาลอาจนัดให้พยานมาศาลเพื่อตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของศาล หรือของคู่กรณี
ตามประเด็นที่เสนอต่อศาลตามความในวรรคสองและศาลอนุญาต ในกรณีเช่นนี้ ถ้าพยานบุคคล
หรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่มาศาล หรือมาศาลแต่ไม่ยอมตอบข้อซักถาม ให้ศาลปฏิบัติเสมือนที่
จะรับฟังชั้นที่คัดค้านยื่นข้อเท็จจริงหรือความเห็นของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นเป็น
พยานหลักฐานในคดี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะรับ
ฟังชั้นที่คัดค้านยื่นข้อเท็จจริงหรือความเห็นของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้น
ประกอบพยานหลักฐานอื่นก็ได้ (กรธ. มีข้อสังเกตว่า ม.นี้กับ ม.๖๗ เขียนรวมกันก็ได้ และไม่ควรถูก
เขียนในลักษณะเอื้อระเหยจนเกินไป

มาตรา ๗๕ ในกรรพระชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย ทศพลเห็นสมควร หรือคู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องร้องขอ ศาลอาจสั่งให้บุคคลดังกล่าวเสนอข้อเท็จจริงหรือความเห็นเป็นหนังสือก็ได้ (หมายความว่าพิจารณาเสร็จแล้ว จึงให้เขาทำเป็นหนังสือหรือ?)

(อนุยกวางนำไปกำหนดไว้ในร่างมาตรา ๔๘ แล้ว)

มาตรา ๗๖ ในกรรพพิจารณาคดี ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจนบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้พยานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงวนของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งกรรพพิจารณาได้

ศาลมีอำนาจแต่งตั้งพยานคดีรัฐธรรมนุษย์ บุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย (สร้างอาณาจักร?)

(อนุยกวางฯ นำไปกำหนดไว้ในร่างมาตรา ๔๘ แล้ว)

มาตรา ๗๗ กรรพพิจารณาคดีของศาลให้กระทำด้วยความรวดเร็ว เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย เหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ หรือเหตุอื่นตามที่ศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะสั่งเลื่อนกรรพพิจารณาคดีออกไปก็ได้ (กรธ. มีข้อสังเกตว่า เขียนเพียงเท่านั้นคงไม่สมประโยชน์ในการที่จะให้ศาลแก้วิกฤติ เพราะชั้นตอนมากมายเกินไป)

มาตรา ๕๔ การจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าที่พัก ของบุคคลใดที่ศาลเรียกมาทำการไต่สวน ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาคดีของศาลให้เป็นไปตามประกาศของศาล

มาตรา ๕๕ คู่กรณี พยานในส่วนที่เกี่ยวกับคำเบิกความของตน หรือบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียโดยชอบหรือมีเหตุผลอันสมควรก็ดี มีสิทธิขอตรวจดู ข้อคัดสำเนา และขอสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้องของเอกสารในสำนวนได้โดยจะเรียกค่าธรรมเนียมในการนั้นก็ได้อันนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๕๖ บรรดากระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับด้วยการพิจารณาและวินิจฉัย ซึ่งศาลเป็นผู้ทำนั้น ให้ทำเป็นภาษาไทย

มาตรา ๕๗ มาตรา ๗๘ ให้ศาลเป็นผู้บันทึกรายงานการพิจารณาคดี

มาตรา ๕๘ มาตรา ๗๙ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการผู้ที่ได้รั้ง
มอบหมายเป็นผู้ลงลายมือชื่อในคำสั่ง ประกาศ หรือหนังสืออื่นใดของศาล บรรดาประกาศ คำสั่ง
หมาย หรือหนังสืออื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาให้ศาลมอบหมายให้ตุลาการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ลง
ลายมือชื่อ

มาตรา ๕๙ มาตรา ๘๐ เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงหรือ
ยากแก่การแก้ไขเยียวยาในภายหลัง หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะในระหว่างการพิจารณาคดี
เมื่อศาลเห็นสมควร หรือคู่กรณีได้ยื่นคำขอ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เป็นการ
ชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย และออกคำสั่งไปยังหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง
ให้ปฏิบัติตาม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานคดีรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่ช่วยเหลือศาล
คดีที่ศาลมอบหมายและระดมศาลสหราชอาณาจักร . มีข้อสั่งเกตว่า จะไปทำอะไรได้ จะยกกำลังไป
บังคับเขาหรือ)

มาตรา ๘๑ เมื่อมีควมฉ้อฉลเป็น ศาลออกตั้งชั่วคราวชั่วคราวส่วนี้
ศาลรัฐธรรมนูญเป็นพนักงานคดีรัฐธรรมนูญเฉพาะคดี เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนศาลในคดี
ดำเนินคดีรัฐธรรมนูญคดีที่ศาลมอบหมาย

ในคดีปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับคดีดำเนินคดีรัฐธรรมนูญคดีที่ศาลมอบหมาย
ให้พนักงานคดีรัฐธรรมนูญเฉพาะคดีเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

คุณสมบัติ ควรแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติหน้าที่
และเงินส่งเสริมประสิทธิภาพของพนักงานคดีรัฐธรรมนูญเฉพาะคดี ให้เป็นไปตามระเบียบที่ศาล
กำหนด (กรธ. มีข้อสั่งเกตว่า มีทำไม ศาลรัฐธรรมนูญไม่ใช่เรื่องที่จะไปบังคับเอากับประชาชน)

หมวด ๔

การวินิจฉัย

มาตรา ๖๐ ตุลาการซึ่งมิได้ร่วมในการพิจารณาในเรื่องใดจะทำคำวินิจฉัยเรื่องนั้น
มิได้ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้ำลวงได้ และตุลาการซึ่งมิได้ร่วมในการพิจารณาในเรื่องนั้น
ได้ตรวจสำนวนนั้นแล้ว

คำวินิจฉัยของศาลให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๖๑ เมื่อศาลรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้ว ตุลาการผู้ใดจะปฏิเสธไม่วินิจฉัย
โดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจของศาลมิได้

มาตรา ๘๒ ทศรพิฆรณววินิสฉัยของศตล ให้ศตลกำหนดประเด็นแห่งคดีที่สะพิฆรณววินิสฉัยและวินิสฉัยทุกประเด็นที่ศตลกำหนด โดยศตลควรที่เป็นองค์คณะทุกคนสะงัดออกเสียงในประเด็นใดประเด็นหนึ่งตามที่ศตลกำหนดมิได้ (ใครเป็นคนกำหนดประเด็น และถ้าไม่เห็นด้วยกันจะทำอย่างไร ควรตกลงเรื่องการเรียงประเด็นด้วยหรือไม่ - ควรถือเสียงข้างมาก และถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานชี้ขาด)

(การกำหนดประเด็น นำไปกำหนดไว้มาตรา ๘๘)

มาตรา ๖๒ **มาตรา ๘๔** การทำคำสั่งหรือคำวินิจฉัย ให้ตุลาการซึ่งเป็นในองค์คณะทุกคน**ต้อง**ทำความเข้าใจในการวินิจฉัยคดี**ในสวนของตน**เป็นหนังสือโดยสังเขป พร้อมทั้งต้องแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุม และให้ที่ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันก่อนครแล้วจึงลงมติ โดยให้ถือมติตามเสียงข้างมาก ในการนี้ ศาลอาจมอบหมายให้ตุลาการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้นัดทำคำสั่งหรือคำวินิจฉัยตามมตินั้นก็ได้

เมื่อครลงมติเสร็จสิ้น ให้ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะร่วมกันจัดทำคำวินิจฉัยของศตล

ครจัดทำคำวินิจฉัยของศตลตามวรสครหนึ่ง องค์คณะขอสมอบหมายให้ตุลาการคนหนึ่งคนใดเป็นผู้จัดทำคำวินิจฉัยตามมติของศตลก็ได้

(ปรับตามมาตรา ๒๐ วรคหนึ่ง พรป. วิชาญานักการเมือง)

คำวินิจฉัยของศตลและควมเห็นในครวินิสฉัยของตุลาการที่เป็นองค์คณะทุกคนให้ประทศในรทชคิสสวนนุเศษท (กรธ. มีข้อสังเกตว่า ทำอย่างไรจึงจะให้คนอื่น ๆ เขียนสรุป ๆ ไม่ต้องเขียนข้อเท็จจริง ซ้ำ ๆ)

(ความในวรรคสี่ อนุยกร่างฯ ย้ายไปกำหนดเป็นมาตรา ๖๕)

มาตรา ๖๓ **มาตรา ๘๓** คำวินิจฉัยของศาลอย่างน้อยต้องประกอบด้วย**ข้ออ้างและคำขอในคำร้อง** **ข้อเถียงในคำชี้แจง** **ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา** **สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา** **ประเด็นแห่งคดี** **สรุปข้อเท็จจริงที่ได้สทศทศรพิฆรณว** **เหตุผลในการวินิจฉัย** **ในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย** และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง รวมทั้งผลแห่งคำวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของศาลต้องลงลายมือชื่อของตุลาการที่วินิจฉัย ถ้าตุลาการคนใดมีเหตุจำเป็นไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้**องค์คณะนั้น**มอบหมายให้**ตุลาการคนใดคนหนึ่งที่เป็นองค์คณะ** **ประธานศาลรัฐธรรมนูญ**จัดแจ้งเหตุดังกล่าวแล้ว**สตรวมไว้กับคำวินิจฉัย**

(กรธ. มีข้อสังเกตว่า ขั้นตอนมากมาย ให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานที่สรุปย่อคำวินิจฉัยแล้วเผยแพร่ต่อประชาชน)

(อนุยกร่างฯ เห็นว่า มีการกำหนดหน้าที่ของสำนักงานเกี่ยวกับเรื่องเผยแพร่คำวินิจฉัยไว้มาตรา ๕ แล้ว)

มาตรา ๖๔ **มาตรา ๘๕** คำวินิจฉัยของศาลให้มีผลในวันอ่าน

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่มีคู่กรณี ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายแล้วแต่กรณี ทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มา ให้ศาลบันทึกไว้และให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นได้อ่านโดยชอบแล้ว

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่ไม่มีผู้ร้อง ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยของศาลแก่ผู้ร้อง และให้ถือว่าวันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำวินิจฉัยเป็นวันอ่าน

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีตาม**มาตรา ๑๗๓** ว่าไม่เป็นตาม**มาตรา ๑๗๒** วรรคหนึ่ง (เขียนแล้วหัดให้อ่านสับสนได้) หรือ**มาตรา ๒๑๒** **มาตรา ๒๑๓** **มาตรา ๒๓๑** (๑) วรรคหนึ่งหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจัดทำประกาศผลแห่งคำวินิจฉัยของศาลส่งไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยเร็ว

ควรสั่งให้มาฟังและควรอ่านคำวินิจฉัยของศาลตาม**วรรคสอง** และ**ควรสั่งตามวรรคสาม** ให้เขียนไปตามหลักเกณฑ์และวิธีที่ศาลกำหนด

มาตรา ๘๖ คำวินิจฉัยของศาล หากมีความจำเป็นจะต้องบังคับให้เขียนไปตามคำวินิจฉัย ให้ศาลมีอำนาจกำหนดคำสั่งบังคับให้เขียนไปตามคำวินิจฉัยของศาล โดยออกมีเงื่อนไขหรือมาตรการในกรณีบังคับอย่างหนึ่งอย่างใด และให้องค์กร หน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลใดที่มีหน้าที่ในกรณีบังคับ ระวังผลควรปฏิบัติหรือข้อขัดข้องในกรณีปฏิบัติตามคำสั่งบังคับของศาลต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

มาตรา ๖๕ คำสั่งจำหน่ายคดี**มาตรา ๔๘** และ**มาตรา ๕๔** และหรือคำสั่งไม่รับคำร้องคดีไว้พิจารณา**มาตรา ๕๓** ต้องประกอบด้วยความเป็นมาโดยย่อของคำร้องคดี เหตุผลในการมีคำสั่ง **ควรเห็นประกอบ** และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องอ้างอิง

ให้นำความใน**มาตรา ๘๔** ๖๒ **วรรคสอง** มาใช้บังคับในกรณีคำสั่งโดยอนุโลม เมื่อจัดทำคำสั่งเสร็จแล้วให้แจ้งคู่กรณีทราบ พร้อมมีตบระดคไว้ ณ ที่ทำคดีศาลไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

คำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้มีผลในวันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำสั่ง

มาตรา ๖๖ **มาตรา ๘๘** ในกรณีที่คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลมีข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเล็กน้อย เมื่อศาลเห็นเอง หรือเมื่อคู่กรณีร้องขอและศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเล็กน้อยเช่นว่านั้นให้ถูกต้องก็ได้ (กรธ. มีข้อสังเกตว่าถ้าผิดพลาดมากจะทำอย่างไร)

การทำคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่งจะต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผลในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิม เมื่อได้ทำคำสั่งเช่นว่านั้นแล้ว ให้แจ้งผู้ร้องหรือคู่กรณีแล้วแต่กรณีได้รับทราบ และให้นำความใน**มาตรา ๘๔** **วรรคสอง** และ**วรรคสาม** มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการจัดพิมพ์คำสั่งตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล (มีอะไรจะต้องกำหนดอีก)

มาตรา ๖๗ คำวินิจฉัยของศาลและความเห็นของตุลาการทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในการจัดทำความเห็นของตุลาการทุกคนเพื่อประกาศราชกิจจานุเบกษิตามวรรคหนึ่ง ให้จัดทำโดยประกอบด้วยสรุปข้อเท็จจริง ประเด็นที่พิจารณาวินิจฉัย และความเห็นของตุลาการแต่ละคนในแต่ละประเด็นที่พิจารณา

มาตรา ๖๘ กรณีศาลมีคำวินิจฉัยว่ากฎหมายหรือบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ

มาตรา ๖๙ ถ้าศาลวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

มาตรา ๗๐ คำวินิจฉัยของศาลให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลวินิจฉัยว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้น เป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใด ๆ

มาตรา ๗๑ ในกรณีที่ศาลวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๗๒ ถ้าศาลวินิจฉัยว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

มาตรา ๗๓ ถ้าศาลวินิจฉัยว่า การแปรญัตติหรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่ายให้การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำดังกล่าวเป็นอันสิ้นสุด ถ้าผู้กระทำการดังกล่าวเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้กระทำการนั้นสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัย และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น

ถ้าศาลวินิจฉัยว่า คณะรัฐมนตรีกระทำการ หรืออนุมัติให้กระทำการ หรือรู้ว่ามีกรกระทำโดยรู้ว่าการแปรญัตติหรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่ายแล้วแต่มิได้สั่งยับยั้ง ให้คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะนับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัย และให้เพิกถอน สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของรัฐมนตรีที่อยู่ในที่ประชุมและลงมติดังกล่าว และให้ผู้กระทำการดังกล่าว ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายนั้นคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ย (รัฐมนตรีที่อยู่ในที่ประชุมแต่คัดค้านก็ต้องพ้นจาก ตำแหน่งด้วยตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔๔ วรรคสาม)

ถ้าศาลวินิจฉัยว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๑๒๒ (๒) จัดทำโครงการหรือ อนุมัติหรือจัดสรรเงินงบประมาณโดยรู้ว่าการปฏิบัติหรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่าย ให้ผู้กระทำการดังกล่าวต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายนั้นคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ย

มาตรา ๗๔ ถ้าศาลวินิจฉัยว่าร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา หรือร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภาที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาให้ความเห็นชอบก่อนนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษามีข้อความขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และข้อความดังกล่าว เป็นสาระสำคัญ ให้ร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา หรือร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา แล้วแต่กรณีเป็นอันตกไป

มาตรา ๗๕ ถ้าศาลวินิจฉัยว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นมีข้อความ เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือ เปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ ให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม นั้น เป็นอันตกไป

มาตรา ๗๖ ถ้าศาลวินิจฉัยว่าพรรคการเมืองกระทำการอันมีเหตุจะต้องยุบพรรค การเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้สั่งยุบพรรคการเมือง และ เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น

หมวด ๕

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๗๗ ให้มีสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีฐานะเป็นนิติบุคคลและอยู่ภายใต้ การบังคับบัญชา กำกับดูแล และรับผิดชอบของศาล

กิจการของสำนักงานไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน แต่พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา ๗๘ สำนักงานมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการ และดำเนินการเพื่อให้ศาลบรรลุมารการกิจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และกฎหมายอื่น

(๒) อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุน การปฏิบัติงานของศาล และตุลาการ

(๓) ศึกษาและรวบรวมข้อมูล คำสั่ง และคำวินิจฉัยต่าง ๆ เกี่ยวกับงานของศาลและตุลาการ

(๔) สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่กิจการของศาล

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดหรือที่ศาลมอบหมาย

มาตรา ๗๙ ในการกำกับดูแลสำนักงาน ให้ศาลมีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศ ในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การจัดแบ่งส่วนงานของสำนักงาน และขอบเขตหน้าที่ของส่วนงานดังกล่าว

(๒) การกำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือน เงินเพิ่มพิเศษสำหรับตำแหน่ง และค่าตอบแทนหรือสิทธิและประโยชน์อื่นของเลขาธิการ พนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน

(๓) การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอน การกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม สมรรถภาพ การประเมินผลการปฏิบัติงาน วินัยและการลงโทษทางวินัย การออกจากตำแหน่ง การร้องทุกข์และการอุทธรณ์การลงโทษ สำหรับเลขาธิการและพนักงานของสำนักงาน รวมทั้งวิธีการและเงื่อนไขในการจ้างลูกจ้างของสำนักงาน

(๔) การบริหารและจัดการการเงินและทรัพย์สิน การงบประมาณ และการพัสดุของสำนักงาน

(๕) การจัดสวัสดิการหรือการสงเคราะห์อื่นซึ่งรวมถึงการจัดให้มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพแก่เลขาธิการ พนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน และหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจ่ายเงินชดเชยในกรณีเลขาธิการดำรงตำแหน่งครบวาระ

(๖) การอื่นใดอันจำเป็นต่อการกำกับหรือควบคุมการดำเนินงานของสำนักงาน หรือการบังคับบัญชาเลขาธิการ พนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน หรือการทำให้บุคคลดังกล่าวทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการตาม (๑) ต้องคำนึงถึงควมมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และความคล่องตัว

การกำหนดตาม (๒) ต้องคำนึงถึงค่าครองชีพ และความเพียงพอในการดำรงชีพ และภาระความรับผิดชอบที่แตกต่างกันของเจ้าหน้าที่แต่ละสายงานและระดับด้วย

ในการออกระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลคำนึงถึงความเที่ยงธรรม ขวัญและกำลังใจของบุคลากร โดยจะกำหนดให้มีคณะบุคคลเพื่อกำกับ ดูแล หรือพิจารณาคำร้องทุกข์หรือคำอุทธรณ์ที่เป็นอิสระด้วยก็ได้

มาตรา ๘๐ ให้ศาลออกข้อกำหนดทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่พนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน ทั้งนี้ ข้อกำหนดทางจริยธรรมดังกล่าวต้องระบุด้วยว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษอย่างไร

ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยโดยมีหลักฐานตามสมควรว่าพนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานผู้ใดกระทำการใดโดยไม่สุจริตหรือเอื้อประโยชน์หรือกลั่นแกล้งผู้ใดในการปฏิบัติหน้าที่หรือในการดำเนินการเลือกตั้ง ให้ดำเนินการทางวินัยโดยเร็ว และในระหว่างนั้น ให้ศาลย้ายผู้นั้นให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่หรือจากห้องที่ผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่อยู่ทันที

ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับแก่เลขาธิการด้วยโดยอนุโลม โดยให้ศาลมีอำนาจสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ไว้พลางก่อนได้

มาตรา ๘๑ ให้สำนักงานมีเลขาธิการคนหนึ่งซึ่งประธานศาลรัฐธรรมนูญแต่งตั้งตามมติของศาลเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน และรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงานขึ้นตรงต่อศาล ศาลจะกำหนดให้มีรองเลขาธิการเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติงานรองจากเลขาธิการก็ได้

มาตรา ๘๒ เลขาธิการต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) มีอายุไม่เกินหกสิบปีในวันที่ได้รับแต่งตั้งและมีอายุไม่เกินหกสิบห้าปีในขณะดำรง

ตำแหน่งเลขาธิการ

(๓) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

(๔) เป็นผู้มีความเป็นกลางทางการเมือง

(๕) มีคุณวุฒิ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญอันจะเป็นประโยชน์แก่การ

ปฏิบัติงานของสำนักงานตามที่ศาลกำหนด

มาตรา ๘๓ เลขาธิการมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละห้าปีนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งและอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

มาตรา ๘๔ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ เลขาธิการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘๒

(๔) ไม่สามารถทำงานได้เต็มเวลา

(๕) ศาลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ เนื่องจากมีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือมีการกระทำหรือมีคุณลักษณะ

ไม่เหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการ

(๖) เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง

มาตรา ๘๕ เลขานุการมีหน้าที่และอำนาจควบคุมดูแลการปฏิบัติงานโดยทั่วไปของสำนักงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ และมติของศาล และให้มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

- (๑) บรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน เลื่อน ลดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัย พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงาน ตลอดจนให้พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานออกจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามระเบียบของศาล
- (๒) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงานเท่าที่ไม่ขัดกับระเบียบหรือประกาศหรือมติของศาล
- (๓) หน้าที่และอำนาจตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายอื่น และตามที่ศาลกำหนด

มาตรา ๘๖ ในกิจการของสำนักงานที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้เลขาธิการเป็นผู้แทนของสำนักงาน เพื่อการนี้ เลขานุการจะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติงานแทนก็ได้ ตามระเบียบที่ศาลกำหนด

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นกิจการสำคัญเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การงบประมาณของสำนักงาน และกิจการอื่นใดที่มีผลต่อการปฏิบัติภารกิจของศาล ตามที่ศาลกำหนด ให้เลขาธิการขอความเห็นชอบจากศาลก่อน

มาตรา ๘๗ ให้ศาลเสนองบประมาณรายจ่าย เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของศาล และสำนักงานไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ศาลเห็นว่างบประมาณรายจ่ายที่ได้รับการจัดสรรให้ไม่เพียงพอ ให้ศาลเสนอคำขอแปรญัตติต่อคณะกรรมการพิจารณางบประมาณของสภาผู้แทนราษฎรได้โดยตรง

ในการเสนองบประมาณรายจ่ายตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้ศาลแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบถึงรายได้และทรัพย์สินที่มีอยู่ด้วย

ในกรณีที่มีค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งมากกว่างบประมาณที่สำนักงานได้รับ ให้รัฐอุดหนุนค่าใช้จ่ายให้เพียงพอกับการดำเนินงานของศาล

มาตรา ๘๘ เมื่อพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมตามมาตรา ๘๗ ใช้บังคับแล้ว ให้สำนักงานจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อขอความเห็นชอบจากศาล และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

การใช้จ่ายเงินของสำนักงานต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ในงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากศาลเป็นการเฉพาะกรณี

ในการเบิกงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ให้สำนักงานส่งข้อมูลคำขอเบิกงบประมาณต่อกรมบัญชีกลาง โดยให้ระบุจำนวนเงินที่จะต้องใช้ในแต่ละงวด งวดละสามเดือน และ

ให้กรมบัญชีกลางส่งจ่ายเงินให้แก่สำนักงานภายในสามวันก่อนวันขึ้นงวดใหม่ แต่ในกรณีที่สำนักงานมีความจำเป็นต้องใช้เงินมากกว่าที่ได้แจ้งไว้ในงวดใด ให้กรมบัญชีกลางจ่ายให้ตามที่สำนักงานร้องขอ

มาตรา ๘๙ รายได้และทรัพย์สินในการดำเนินงาน ประกอบด้วย

- (๑) เงินอุดหนุนที่ได้รับตามมาตรา ๘๗
- (๒) รายได้จากค่าธรรมเนียมหรือทรัพย์สินของสำนักงาน
- (๓) ทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สำนักงาน
- (๔) ดอกผลหรือผลประโยชน์ของเงินหรือทรัพย์สินของสำนักงาน
- (๕) รายได้อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

ในการรับทรัพย์สินตาม (๓) ให้คำนึงถึงความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ และในกรณีที่ศาลเห็นว่าการรับทรัพย์สินดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงาน จะสั่งให้สำนักงานไม่รับทรัพย์สินนั้นหรือให้คืนทรัพย์สินนั้นแก่ผู้อุทิศให้ก็ได้

มาตรา ๙๐ รายได้ของสำนักงานไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งคลังตามกฎหมาย

ว่าด้วยเงินคงคลัง กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือกฎหมายอื่น

ให้สำนักงานจัดทำรายงานการรับและการใช้จ่ายเงินตามวรรคหนึ่งเสนอต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรีเมื่อสิ้นปีงบประมาณทุกปี

อสังหาริมทรัพย์ซึ่งสำนักงานได้กรรมสิทธิ์มาไม่ว่าจากการซื้อ หรือมีผู้ยกให้ ให้เป็นที่ราชพัสดุแต่สำนักงานมีอำนาจในการปกครองดูแล ใช้ หรือหาประโยชน์ได้

มาตรา ๙๑ ทรัพย์สินของสำนักงานไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี และผู้ใด

จะยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้มิได้

มาตรา ๙๒ ให้สำนักงานจัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชีทำการ ส่งผู้สอบบัญชี

ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของสำนักงาน โดยให้ทำการตรวจสอบรับรองบัญชีและการเงินทุกประเภทของสำนักงาน รวมทั้งประเมินผลการใช้จ่ายเงิน และทรัพย์สินของสำนักงาน โดยแสดงให้เห็นด้วยว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด ได้ผลตามเป้าหมาย มีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ และคุ้มค่าเพียงใด แล้วทำรายงานเสนอผลการสอบบัญชีต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี โดยไม่ชักช้า

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๙๓ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ บรรดาที่มี(คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม

ตามรัฐธรรมนูญ/คุณสมบัติตามมาตรา ๖ และมาตรา ๘ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙) ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๗ และให้ถือว่า

(๑) ผู้ซึ่งได้รับการเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นตุลาการซึ่งได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๒) ผู้ซึ่งได้รับการเลือกจากที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นตุลาการซึ่งได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์ซึ่งได้รับการเลือกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์ที่ได้รับการสรรหาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสภารัฐศาสตร์ซึ่งได้รับการเลือกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิสภารัฐศาสตร์ที่ได้รับการสรรหาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(เขียนต่างจาก ร่าง พรป. กต. เล็กน้อย เนื่องจากมีการเขียนคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามในร่างพระบัญญัตินี้แล้วจึงไม่ควรอ้างรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับการอ้างให้พ้นจากตำแหน่ง)

มาตรา ๙๔ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้องค์กรอิสระแต่งตั้งและส่งชื่อผู้แทนให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเพื่อประกอบเป็นคณะกรรมการสรรหาตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว หากองค์กรอิสระใดยังไม่อาจแต่งตั้งผู้แทนได้ หรือในกรณีที่ไม่มีผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ให้คณะกรรมการสรรหาปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ โดยให้ถือว่าคณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่ แต่ไม่เป็นการตัดสิทธิขององค์กรอิสระที่จะแต่งตั้งผู้แทนมาในภายหลัง การแต่งตั้งดังกล่าวไม่มีผลให้การดำเนินการของคณะกรรมการสรรหาที่ได้ดำเนินการไปแล้วต้องเสียไป

ภายในสิบห้าวันนับแต่วันพ้นจากรยะเวลาดังกล่าว ให้คณะกรรมการสรรหาพิจารณาและวินิจฉัยว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญหรือไม่

ในกรณีที่คณะกรรมการสรรหามีคำวินิจฉัยว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่คณะกรรมการสรรหามีคำวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งตามวรรคสี่สาม เมื่อวุฒิสภาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกแล้ว ให้ผู้ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาและตุลาการซึ่งยังอยู่ในตำแหน่งตามมาตรา ๙๓ ประชุมร่วมกันเพื่อเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ และแจ้งให้ประธานวุฒิสภาทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

มาตรา ๙๕ ให้คณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๙๔ ดำเนินการสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการตามจำนวนที่พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๙๔ วรรคสี่สาม และให้สรรหาตุลาการเพิ่มขึ้นอีกสองคนเพื่อให้ครบส่วนตามหมวด ๒ ทั้งนี้ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ มีคำวินิจฉัยตามมาตรา ๙๔

ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการที่พ้นจากตำแหน่งเป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี ดำเนินการคัดเลือกและส่งชื่อให้คณะกรรมการสรรหาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการสรรหามีคำวินิจฉัยตามมาตรา ๙๔ เพื่อส่งรายชื่อให้วุฒิสภาดำเนินการต่อไปพร้อมกับรายชื่อที่ได้รับการสรรหา

มาตรา ๙๖ ให้เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับและมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ยังคงเป็นเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัย ในการวินิจฉัยให้ศาลพิจารณาตามแนวทางของคณะกรรมการสรรหาที่วินิจฉัยไว้ตามมาตรา ๙๔

มาตรา ๙๗ บรรดาระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือมติของศาลหรือสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการบริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือมติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๙๘ ให้สำนักงานศาลตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (โดยที่นับแต่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับย่อมเป็นการยกเลิกสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญโดยผลของมาตรา ๓ และกำหนดให้มีบทบัญญัติมาตรา ๙๖ วรรคสองและมาตรา ๙๗ ดังนั้น จำเป็นต้องมีความในวรรคนี้หรือไม่)

บรรดาสีทธิ หน้าที่ และความผูกพันใด ๆ ที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๒ มีอยู่กับบุคคลใดในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้โอนมาเป็นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๙๙ ให้โอนบรรดาพนักงานและลูกจ้างของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๒ มาเป็นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้ถือว่าสิทธิและประโยชน์อื่นใดซึ่งพนักงานหรือลูกจ้างดังกล่าวได้รับตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นสิทธิและ

ประโยชน์อื่นใดที่ได้รับต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่จะมีระเบียบที่ออกตามมาตรา ๗๙ (๒) กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๐๐ การดำเนินการไต่สวน หรือการดำเนินการอื่นใดตามอำนาจหน้าที่ของศาลซึ่งดำเนินการก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าการนั้นเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และการดำเนินการต่อไปให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ในกรณีที่มีปัญหาในการดำเนินการในเรื่องใดที่ยังค้างพิจารณาอยู่ และมีได้บัญญัติวิธีดำเนินการไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ การดำเนินการนั้นต่อไปให้ดำเนินการตามมติของศาล

ผู้รับสนองพระราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี